

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PROBLEMATIKA NEREGULÉRNÍCH DOKLADŮ

Autor práce: Roman Kiedroň, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Hovorka
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Jaroslavu Hovorkovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KIEDROŇ, R. *Problematika neregulérních dokladů : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2018. 77 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Jaroslav Hovorka.

Klíčová slova: biometrie, cestovní doklad, falzum, trestný čin, veřejná listina, zabezpečovací prvky.

Bakalářská práce zpracovává problematiku neregulérních dokladů a způsoby možného zneužívání osobních a cestovních dokladů. Zabývá se různými formami ochrany dokladů před jejich zneužitím, stejně jako základní typologií zabezpečovacích prvků. Práce se dále zaměřuje na způsoby, jakými je nejčastěji veřejná listina napadena a samostatnou kapitolou je pak pojednání o pojmech jakými jsou pravý doklad, neregulérní doklad a veřejná listina tak, jak je popisují platné zákony České republiky.

V práci jsou shrnuty dostupné informace o technických prostředcích, které slouží k zjišťování neregulérních dokladů a rovněž i metody jejich odhalování. Samostatná kapitola se zabývá možnostmi právní ochrany proti padělání, pozměňování a dalšímu zneužívání dokladů dle trestního zákoníku.

ABSTRACT

KIEDROŇ, R. *The Issue of Irregular Documents : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2018. 77 p. Supervisor : Mgr. Jaroslav Hovorka.

Key words: Biometrics, Crime, Falsum, Passport, Public Documentation, Security Features.

This bachelor thesis deals with the problematic of irregular personal documents and ways of misuse of personal documents and passports. The thesis deals with different forms of documentation protection in order to be not misused as well as the basic security features. In another part of the thesis there are described ways of how the identity document can be corrupted and there is also one separate part of the thesis which concerns the definitions of concepts such as valid document, irregular document and public documentation according to the Czech republic legal system.

There is a summary of available technical means which help to determine and to reveal irregular documents. In one separate chapter there is the description of legal protection against the forgery, change and other means of documentation misuse according to the criminal code.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍLE A METODIKA	9
2 DOKLAD - POJMY, PRÁVNÍ VYMEZENÍ	11
2.1 Osvědčení, dokument, úřední dokument, doklad.....	11
2.2 Veřejná listina	14
2.3 Členění dokladů dle jejich pravosti	16
2.4 Evropská unie a ochrana před zneužíváním dokladů	18
3 PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY DOKLADŮ	22
3.1 Padělání a pozměnění veřejné listiny z pohledu trestního práva	22
3.2 Poškození cizích práv dle trestního zákoníku	25
4 ZPŮSOBY PADĚLÁNÍ DOKLADŮ	27
4.1 Odhalování padělaných dokladů	28
4.2 Způsoby zkoumání padělaných dokladů	30
4.3 Technické prostředky pro odhalování dokladů	33
4.4 Informační databáze vzorů dokladů - srovnávací materiál	35
5 ZABEZPEČOVACÍ (OCHRANNÉ) PRVKY DOKLADŮ	39
5.1 Ochranné prvky na tiskovinách.....	41
5.1.1 Ochranné prvky v materiálu.....	42
5.1.2 Ochranné prvky v tisku	45
5.1.3 Ochranné prvky v designu dokladu:	51
5.2 Mikročip	54
5.3 Biometrie v dokladech	57
5.3.1 Základní biometrické identifikační metody	59
5.3.2 Kritéria pro biometrické technologie	61
6 KAZUISTIKA	65
ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	73
SEZNAM OBRÁZKŮ	76
PŘÍLOHY	77

ÚVOD

Tématem této práce bude objasnění problematiky neregulérních dokladů, které jsou užívány jak občany České republiky (dále jen ČR), ale zejména cizinci zdržující se na území ČR.

Důvodem zpracování tohoto tématu byla potřeba poukázat na dnešní stav v oblasti padělání a pozměňování dokladů. Jedná se o téma, které je značně podceňované jak úředníky veřejné správy, tak občany, a to přesto, že problematika zneužívání neregulérních dokladů a ostatních úředních listin úzce souvisí s dalším velice důležitým a v médiích často diskutovaným tématem, s otázkou nelegální migrace, která se přímo dotýká problematiky závažné trestné činnosti na úseku organizovaného zločinu, terorismu, obchodování s lidmi a také nelegálního vstupu a pobytu cizinců na území České republiky.

Nebezpečí, které z padělání a pozměňování listin a dokladů plyne, má vliv na každého občana ČR. Vlastním přičiněním, většinou svou osobní nepozorností sami sobě si mohou přichystat nepříjemné překvapení. Ztráta dokladů, či jejich odcizení a nenahlášení této skutečnosti příslušným orgánům dostatečně včas, může znamenat značné obtíže v podobě splácení cizích úvěrů, půjček či nákupů, neboť zneužívání cizích dokladů za účelem úvěrových nebo leasingových podvodů je neuvěřitelně častým způsobem páchaní trestné činnosti majetkového charakteru.

Padělání a pozměňování listin a platidel je trestná činnost, jejímž hlavním účelem je oklamat veřejnost, stejně jako státní orgány, především za účelem získání finančního prospěchu. Dalším důvodem jejich použití může být také usnadnění nelegálního pobytu povětšinou občanů třetích zemí na území České republiky nebo na jiném místě Evropské unie.

Tato práce bude mít za úkol vytvoření jistého uceleného souboru dostupných informací, prezentujících jednotlivé oblasti přímo či nepřímo souvisejících s tematikou nelegálních dokladů a jejich včasným odhalováním.

Zkoumání dokladů a listin je zpravidla činností specifickou, kriminalisticko-technickou, kterou však z části mohou bezpochyby provádět i samotní občané v rámci ochrany svým vlastních zájmů, nebo v případě ověřování pravosti dokladu zaměstnanci komerčních bank, státních úřadů, či nákupních center, popřípadě mobilních operátorů.

V současné době je jen velmi málo informací dostupných veřejnosti o činnosti Oddělení dokladů a specializovaných činnosti, která jsou součástí jednotlivých Odborů cizinecké policie Krajských ředitelství policie České republiky.

Dostupné informace jsou pouze kusé a to především proto, že koncepce Oddělení dokladů a specializovaných činnosti je poměrně nová a samotná jeho činnost nebyla doposud publikována ani v žádné odborné literatuře.

1 CÍLE A METODIKA

Hlavním cílem práce bude popis a zhodnocení současných kriminalistických postupů a metod využitelných při odhalování trestných činů padělání a pozměnění veřejné listiny a poskytnutí aktuálních a relevantních informací o současné situaci v oblasti padělání dokladů na území České republiky.

Vedlejším cílem bude zpracování práce jako kompaktního informačního celku využitelného pro teoretické seznámení se s problematikou odhalování neregulérních dokladů. Práce bude koncipována tak, aby informace z oblasti kriminalistické i právní teorie, tak i poznatky z policejní praxe mohly být využity především pro oblast vzdělávání nebo výcviku nových příslušníků základních útvarů Policie České republiky.

Téma této práce bylo zvoleno s vědomím, že se nebude jednat čistě jen o teoretickou práci, ale o kombinaci metod teoretické a praxeologické.

Práce bude rozdělena do dvou na sebe navazujících celků. První bude věnován teoretickým informacím jak z oblasti kriminalistiky, tak z oblasti trestně právní, bude zde současně prezentován administrativně zpracovaný postup policistů v případě záchytu neregulérního dokladu. Druhý celek bude obsahovat praktické poznatky, znalosti a zkušenosti policistů, kteří jsou služebně zařazeni na Oddělení dokladů a specializovaných činností Odboru cizinecké policie České republiky v Praze.

V úvodní kapitole budou vytyčeny cíle práce a uvedeny metody využité k jejich naplnění.

Ve druhé kapitole budou objasněny základní pojmy mající vztah ke specifickým objektům, jakými jsou veřejná listina, doklad či dokument. Tyto budou následně krátce charakterizovány nejen dle platných zákonných předpisů České republiky, ale i dle aktuálních nařízení Evropské unie (dále jen EU).

Třetí kapitola bude věnována přiblížení hmotně právních norem v souvislosti s trestnou činností spojenou s používáním neregulérních dokladů.

Ve čtvrté kapitole budou prezentovány možné způsoby padělání dokladů, budou uvedeny a stručně popsány technické prostředky sloužící k odhalení padělaných dokladů, které jsou nezbytné pro prokázání jejich nepravosti. Součástí této kapitoly bude i seznámení s elektronickými informačními databázemi využívanými Policií ČR.

Pátá kapitola bude věnována zabezpečovacím a ochranným prvkům státem vydávaných dokladů a možnostmi jejich uplatnění v případě ochrany dokladu před jeho zneužitím.

V šesté kapitole bude metodou případové studie popsána skutečná událost, na jejímž základě bude prezentován postup policistů v průběhu šetření záchytu neregulárního dokladu. Bude zde představen způsob odhalování a zadokumentování důkazů sloužících k usvědčení pachatele.

V závěru bude vyhodnoceno dosažení vytyčených cílů, obsah práce a činnost policejních orgánů na úseku odhalování a zkoumání dokladů či veřejných listin na území ČR.

K naplnění cílů práce bude využita metoda studia zákonných norem i odborné literatury, sběru dat, jejich analýzy a syntézy, metody matematické i grafické.

2 DOKLAD - POJMY, PRÁVNÍ VYMEZENÍ

„Listiny, doklady, ceniny a platidla v kriminalistické praxi tvoří rozsáhlou a velmi frekventovanou skupinu objektů. Listiny jsou nejčastěji charakterizovány jako písemnosti, které prokazují určitá práva, či ukládají povinnost fyzickým nebo právnickým osobám. Doklady jsou pak objekty, které mají vztah ke konkrétním osobám a prokazují jejich totožnost (občanský průkaz, cestovní pas, služební nebo podnikové průkazy), nebo jde o písemnosti účetního nebo daňového charakteru (faktury, pokladní stvrzenky, finanční deníky, daňová přiznání) a konečně i písemnosti související s loterieri a dalšími druhy číselných nebo sázkových her (loterijní losy, tikety různých her).“¹

Je velice častým jevem zaměňování základních obecných výrazů nejen občany, ale i samotnými úředními osobami. Proto v úvodu této kapitoly je nutno provést výklad pro tuto práci důležitých pojmů, jakými jsou doklad a dokument, kdy jejich přesný obsah a právní vymezení bude níže blíže definováno.

2.1 Osvědčení, dokument, úřední dokument, doklad

Osvědčení je úkon správního orgánu, který má specifickou listinnou formu a správní orgán při něm úředně potvrzuje skutečnosti, které jsou v něm uvedeny. Může jít například o vydání osvědčení o maturitní zkoušce, které následně slouží k vydání úředního dokladu nebo jiného dokumentu. Jedná se o skutečnosti úředně zřejmé, předmětem osvědčení je totiž věc, o které není právní spor ani jiná pochybnost, a při jeho vydání proto není třeba ve věci rozhodovat. Osvědčení může vydat jakýkoli věcně příslušný správní orgán, jestliže to nevyklučuje jeho povaha.

Dokumentem obvykle rozumíme písemnost, která prokazuje konkrétní práva nebo ukládá povinnosti fyzickým či právnickým osobám, např. pracovní či jiná smlouva.

Úředním dokumentem je doklad, který je písemným dokumentem prokazujícím autentičnost určitého oprávnění. Na rozdíl od osvědčení ověřující nezpochybnitelné skutečnosti, je úřední doklad výsledkem oprávněného správního

¹ MUSIL, J., KONRÁT, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika* - 2. vyd. Praha, 2004, s. 228

rozhodnutí. Zpravidla je rovněž opatřen razítkem a podpisovou doložkou konkrétního vydávajícího úřadu či úředníka.

Doklad lze charakterizovat jako průkaz, osvědčení nebo jinou písemnost, která dosvědčuje nějaké právo, stav či povinnost nebo k něčemu určitému opravňuje, jako například k řízení motorových vozidel, popřípadě k držení střelné zbraně.

Doklad vzniká zpravidla jako výsledkem oprávněného správního rozhodnutí. Správní orgán v případě, pokud vyhoví žádosti o vydání dokladu, nevydává již písemné vyhotovení svého rozhodnutí, ale pouze daný doklad, kterým lze toto rozhodnutí prokázat. Doklad je s příslušným rozhodnutím pevně svázán právní normou a jejím obsahem, vznikne dnem převzetí dokladu konkrétní osobou zpravidla do vlastních rukou a správní rozhodnutí tak nabývá právní moci.

„Je-li však rozhodnutí později z jakéhokoli právního důvodu zrušeno, pozbývá vydaný doklad své platnosti.“²

Obecné označení doklad mohou nést i jiné písemnosti, které se nevydávají na základě správního rozhodnutí, např. jízdní doklady, přepravní doklady nebo daňové doklady.

Cestovní doklad je veřejnou listinou, jejíž forma, podmínky vydávání i platnosti jsou upraveny zákonem č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech. Ten uvádí že:

„Cestovní doklad je jako veřejná listina opravňující občana k překračování státních hranic České republiky přes hraniční přechod, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána. Cestovním dokladem občan prokazuje své jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné číslo, podobu, státní občanství České republiky a další údaje zapsané nebo zpracované v cestovním dokladu podle tohoto zákona“.³

Podle současného znění § 108 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů se:

„(1) Za cestovní doklad se pro účely tohoto zákona považuje

- a) veřejná listina, která je jako cestovní doklad uznaná Českou republikou,
- b) veřejná listina, která splňuje podmínky podle odstavce 2,
- c) průkaz totožnosti občana Evropské unie,

---

² ČESKO, Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2004, částka 174, s. 9821.

³ ČESKO, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 107, s. 7458.

- d) *cizinecký pas s územní platností do všech států světa,*
- e) *cestovní průkaz totožnosti, nebo*
- f) *cestovní doklad vydaný Českou republikou na základě mezinárodní smlouvy,*
- g) *náhradní cestovní doklad Evropské unie,*
- h) *seznam žáků cestujících na školní výlet v rámci Evropské unie.*

(2) Za cestovní doklad podle odstavce 1 písm. b) lze pro účely tohoto zákona uznat veřejnou listinu vydanou cizím státem za účelem cestování do zahraničí, pokud z hlediska jejího provedení a jazyka, v němž jsou uvedeny údaje, odpovídá mezinárodním zvyklostem, její územní platnost zahrnuje území a lze z ní zjistit

- a) *údaje o státním občanství cizince,*
- b) *údaje o jeho totožnosti,*
- c) *fotografii držitele,*
- d) *údaj o době platnosti.*“⁴

Doklad vydaný jako výsledek správního nebo jiného úředního řízení, který obsahuje reálné a zákony stanované náležitosti, je platný doklad a má vždy charakter **veřejné listiny**.⁵ Jedná se kupříkladu o cestovní doklady (cestovní pas, vízum), řidičské průkazy, občanské průkazy, zbrojní průkazy apod.

"Doklad je veřejnou listinou⁶, která svému držiteli osvědčuje určitá práva, stav či povinnost nebo jej k něčemu opravňuje, jedná se o:

1. *doklady vztahující se k osobě nebo věci (např. cestovní doklad, průkaz totožnosti občana, povolení k pobytu, vízum, řidičský průkaz, osvědčení o registraci vozidla, průkaz zbraně),*

2. *ostatní listiny nebo ceniny (např. kolky, známky, dálniční známky, stravenky).*"⁷

Tyto doklady vydaly předepsaným způsobem k tomu oprávněné úřady nebo jiné subjekty a splňují právními normami stanované náležitosti.

⁴ ČESKO, Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 106, s. 7427.

⁵ JEMELKA, L., *Správní řád: komentář*. 4. vyd. Praha, 2013, s. 626–628.

⁶ ČESKO, Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 382.

⁷ ČESKO, Pokyn ředitele Ředitelství služby cizinecké policie č. 42/2016, o kontrole dokladů, In: *Interní akta řízení, Česká republika*. 2016, s 4.

2.2 Veřejná listina

Za veřejnou listinu lze označit takový dokument, který vydal orgán veřejné moci v rámci své pravomoci, nebo kterou zvláštní předpis za veřejnou označí.

U veřejné listiny se v trestním, případně správním řízení předpokládá její autenticita i pravdivost, pokud není prokázán opak.

Pojem veřejná listina je v právní terminologii posuzován dle dvojího, částečně odlišného pojetí interpretace, a to jak ve veřejném, tak i v soukromém právu. Společným prvkem obou koncepcí je zákonná ochrana důležitých informací uvedených ve veřejné listině, neboť nám předkládá důkaz, kdy, kým a za jakých podmínek byla vystavena a rovněž pravdivost údajů v ní uvedených.

Definice pojmu veřejná listina je nejpodrobněji prezentována v následujících právních normách:

- a) v § 567, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- b) v § 131, zákona č. 40/1999 Sb., trestní zákoník.

Ad. a) Veřejná listina dle § 567 občanského zákoníku.

„Veřejná listina je listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon; to neplatí, pokud trpí takovými vadami, že se na ni hledí, jako by veřejnou listinou nebyla.“⁸

Jedná se o jedno z mála definičních ustanovení soukromého práva, které obsahuje vymezení pojmu veřejná listina.

„Listina bude mít povahu listiny veřejné pouze tehdy, bude-li výsledkem uplatnění veřejné moci.“⁹

Občanský zákoník rozděluje listiny do dvou kategorií:

1. veřejné listiny vydané oprávněnými orgány veřejné moci v mezích své pravomoci (např. rozhodnutí soudů či správních orgánů, protokoly o jednání atd.);
2. veřejné listiny, které jsou prohlášeny za veřejné zákonem (např. řidičský průkaz, vysvědčení, diplomy o absolutoriu, vysokoškolský diplom atd.)

⁸ ČESKO, Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 33, s. 1089.

⁹ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník: komentář* - 1. vyd. Praha, 2014, s. 2041-2043.

Další možnou formulací veřejné listiny podle občanského zákoníku je: „*jedná se o takovou listinu, tedy medium, z něhož lze číst, které obsahuje text zrakem vnímatelný, popř. vnímatelnými pomůckami, které vnímání textu umožní*“¹⁰

Ad. b) Veřejná listina dle § 131 trestního zákoníku

„(1) Veřejnou listinou se rozumí listina vydaná soudem České republiky, jiným orgánem veřejné moci nebo jiným subjektem k tomu pověřeným či zmocněným jiným právním předpisem v mezích jeho pravomoci, potvrzující, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu nebo jiného subjektu, který listinu vydal, anebo osvědčující některou právně významnou skutečnost. Veřejnou listinou je i listina, kterou prohlašuje za veřejnou jiný právní předpis.

(2) Ochrana podle § 348 se poskytuje i veřejné listině vydané orgánem veřejné moci nebo jiným k tomu zmocněným subjektem cizího státu nebo orgánem mezinárodní organizace, pokud má podle mezinárodní smlouvy účinky na území České republiky.“¹¹

Dle trestního zákoníku lze veřejnou listinu definovat na základě dvou samostatných právních kategorií, a to:

1. pomocí definičních znaků (první definice),
2. odkazem na jiný právní předpis (druhá definice).

K první definici veřejné listiny: je to listina, kterou vydal soud České republiky, nebo jiný orgán veřejné moci, anebo jiný, k tomu pověřený subjekt zmocněný speciálním právním předpisem potvrzujícím jeho pravomoc, a dokazujícím, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu nebo jiného subjektu, který listinu vydal, anebo osvědčující některou právně významnou skutečnost.

Pro tento typ veřejné listiny trestní zákoník požaduje splnění tří základních znaků:

1. listina byla vydána oprávněným orgánem nebo subjektem,
2. listina byla vydána v mezích pravomoci oprávněného orgánu nebo subjektu,

---

¹⁰ PRÁVNÍ PROSTOR [online]. Soukromá listina a veřejná listina, 2015 [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/komentar-k-noz-soukroma-listina-a-verejna-listina>>

¹¹ ČESKO, Zákon č. 40/1999 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 382.

3. listina potvrzuje, že jde o nařízení nebo prohlášení oprávněného orgánu nebo subjektu či osvědčuje některou právně významnou skutečnost.

Ke druhé definici veřejné listiny, kterou uvádí trestní zákoník: je to listina, která je prohlášena za veřejnou jiným právním předpisem. To znamená, že veřejnou listinou je i taková listina, o níž tak prohlašuje jiný příslušný právní předpis, i kdyby nesplňovala definiční znaky veřejné listiny. Listinami, které jsou jiným právním předpisem prohlášeny za veřejné, jsou například notářské zápisy a jejich stejnopisy, exekutorské zápisy, výpisy a opisy z rejstříku trestů, nebo také vysokoškolské diplomy, občanské průkazy a cestovní doklady.

„Jestliže listina nesplňuje definiční znaky první definice, může se i přesto jednat o veřejnou listinu, pokud ji za veřejnou prohlašuje jiný právní předpis. Není-li tomu tak, jde o listinu soukromou.“¹²

2.3 Členění dokladů dle jejich pravosti

Z kriminalistického hlediska se doklady podle způsobu vyhotovení rozdělují na doklady:

- a) pravé,
- b) pozměněné,
- c) padělané.

Pravý doklad je z hlediska autentičnosti doklad, který obsahuje všechny potřebné prvky zabezpečení, přičemž v něm nejsou provedeny žádné neoprávněné změny ani úpravy. Doklad byl vydán kompetentním správním orgánem a je v držení oprávněného držitele. Za pravý doklad považujeme jak doklady totožnosti, tak i jiné úředně vydané doklady, které nazýváme veřejnou listinou.

Pozměněný doklad je takový, „*který vychází z objektu pravého, ale je upravený tak, aby co nejlépe vyhovoval cílům pachatele trestné činnosti.*“¹³ Může se například

¹² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář* – 2. vyd. Praha, 2012, s. 3254-3261.

¹³ STRAUS, J., *Kriminalistická technika* - 3. vyd. Plzeň, 2012, s. 258.

jednat o dodatečnou úpravu textu, odstranění nebo přepsání nějakého údaje či o výměnu podobenky oprávněného držitele dokladu.

Padělaný doklad je potom takový, který má vzbudit zdání, že se jedná o doklad pravý, ale byl zhotoven někým jiným než oprávněným subjektem. Padělky jsou obvykle vyráběny za použití zcela jiných tiskových technik a používány jsou na ně kvalitativně odlišné materiály.

Dalším velice frekventovaným výrazem využívaným v rámci kategorizace dokladů je pojem **neregulérní doklad**.¹⁴

O neregulérním dokladu hovoříme v případě, kdy dojde cizím subjektem k jeho neoprávněnému pozměnění nebo k celkovému padělání. Za takový doklad také označujeme pravý doklad předložený **neoprávněnou osobou**, tedy osobě, které nenáleží a nebyl pro ni úředně vydán, ale je využíván cizím subjektem vzhledem k podobnosti na fotografii, nebo byl subjektem zneužit tzv. „bianko“ doklad, tedy úředně nevyplněný originální doklad, který byl odcizen a personalizován neoprávněnou osobou.

Mezi nejčastější neregulérní doklady řadíme **cestovní doklady**. V pokynu ředitele Ředitelství služby cizinecké policie PČR č. 42/2016 je uvedeno, že:

"(1) Cestovní doklad osoby je považován za neregulérní zejména, pokud

- a) je padělán, tzn., že byl vytvořen jako napodobenina existujícího cestovního dokladu,*
- b) jde o tzv. pseudodoklad, tzn., že se jedná o doklad neuznávaného či již neexistujícího subjektu nebo nese název stávajícího státu nebo mezinárodní organizace, ale svým provedením neodpovídá skutečným dokladům daného státu nebo mezinárodní organizace,*
- c) je pozměněn, a to tak, že*
  - 1. byla provedena výměna fotografie nebo celé identifikační strany v cestovním dokladu,*
  - 2. došlo k přepsání, vepsání nebo vymazání údajů v cestovním dokladu nebo k jiné neoprávněné změně v dokladu,*
  - 3. se v cestovním dokladu vyskytují padělaná nebo pozměněná víza, pobytové štítky nebo jiné úřední záznamy nebo padělaná, pozměněná nebo smyšlená razítka,*

---

¹⁴ ČESKO, Pokyn ředitele Ředitelství služby cizinecké policie č. 42/2016, o kontrole dokladů, In: *Interní akta řízení, Česká republika*. 2016, s 2.

4. byly vytrženy stránky nebo vyměněny listy v cestovním dokladu,
  5. byl proveden zásah do elektronického nosiče dat (např. přidání nového čipu nebo poškození či vyřazení originálního čipu),
- d) se jedná o cestovní doklad odcizený jako nevyplněný (tzv. bianko) a poté personalizovaný neoprávněným subjektem,
- e) je cestovní doklad vydán na základě nepravdivých údajů (podvod s identitou v průběhu podání žádosti o vydání cestovního dokladu),
- f) na platný cestovní doklad cestuje jiná osoba s využitím podobnosti (cizí cestovní doklad).

(2) *Jiný doklad než doklad cestovní je považován za neregulérní, pokud splňuje zcela nebo částečně některou z podmínek uvedených v odst. 1.*¹⁵

2.4 Evropská unie a ochrana před zneužíváním dokladů

Evropská unie má velký zájem v rámci své migrační a protiteroristické politiky na řešení problematiky zneužívání cestovních dokladů.

Problém podvodů s pravými cestovními doklady a tvorbou jejich falz nabývá na významu a do středu pozornosti se dostal především v souvislosti s teroristickými útoky v Evropě, zejména v Anglii, Francii nebo Belgii a také v návaznosti na současné migračními toky. Podvody s doklady umožnily rozvoj organizovaného zločinu, terorismu a mají souvislost s obchodováním s lidmi¹⁶ a nezákonným převaděčstvím. Proto je naprosto nezbytné, aby byla zvýšena bezpečnost cestovních dokladů včetně příslušné infrastruktury správy identit (totožnosti).

Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž, známá spíše pod zkratkou FRONTEX, komplexně spravuje informace o migraci a trestné činnosti souvisejících s vnějšími hranicemi EU. Při tom zjišťuje vzorce a trendy v oblasti nedovoleného přistěhovalectví a přeshraniční trestné činnosti na vnějších hranicích EU, včetně obchodování s lidmi. Tato zjištění pak agentura používá při plánování své činnosti a dělí se o ně s členskými státy.

---

¹⁵ ČESKO, Pokyn ředitele Ředitelství služby cizinecké policie č. 42/2016, o kontrole dokladů, In: *Interní akta řízení, Česká republika*. 2016, s 5.

¹⁶ *Zpráva Komise o pokroku dosaženém v oblasti boje proti obchodování s lidmi* [online]. Evropská unie, 2016 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/CS/1-2016-267-CS-F1-1.PDF>>

Poskytuje dále komplexní analýzu, která podporuje členské státy a slouží jako základ pro cílenou operativní spolupráci a pro uspokojování potřeb příslušných evropských orgánů. Existuje pouze jeden celo-unijní program sběru údajů týkající se podvodů s cestovními doklady v EU. Jedná se o unikátní síť pro analýzu rizik podvodů s doklady Evropské unie (EDF-RAN) spadající do kompetence agentury FRONTEX, která zahájila činnost v září 2011 z toho důvodu, aby existoval propracovaný a pravidelně aktualizovaný situační obraz o rozsahu a povaze podvodů s doklady na vnějších hranicích EU.

Podle údajů ze sítě EDF-RAN (European Union Document-Fraud Risk Analysis Network) roste kvůli vylepšeným bezpečnostním prvkům cestovních dokladů počet odhalených osob, které se vydávají za někoho jiného, tedy používají doklady jiné osoby na základě své fyzické podobnosti s oprávněným držitelem dokladu.

Navzdory rozsáhlému používání nejnovějších ochranných technologií a čipů s biometrickými údaji v cestovních pasech, které se v současnosti vydávají, může být fyzická kontrola osoby stále problematická, protože v některých případech chybí vybavení umožňující automatické srovnání pravosti dokladů i identity osob.

Z tohoto důvodu byla vypracována ve spolupráci s národními odborníky zastoupenými v síti EDF-RAN vůbec první příručka zabývající se rizikovými profily osob vydávajících se za jiného. Tato příručka má přispět k řešení tohoto problému a poskytnout příslušníkům pohraniční stráže další praktický nástroj pro odhalování osob využívajících identity jiné osoby.

Aby existoval ucelený soubor odborných termínů týkajících se zajišťovacích prvků a obecně problematiky zabezpečených dokladů, vydala Rada Evropské unie společně s agenturou FRONTEX terminologický slovník nazývaný „*Prado glossary*“¹⁷.

Jedná se o veřejně dostupný glosář, který je příkladem úspěšné spolupráce evropských odborníků na doklady ze všech členských států Evropské unie a který nemá pouze osvětlovat odborné výrazy používané pro popis dokladů v systému PRADO, nýbrž i podporovat konzistentní uplatňování terminologie a přispívat ke vzájemnému porozumění jakožto základu efektivní komunikace a policejní i správní spolupráce v rámci EU a napomáhat při zvyšování informovanosti osob pověřených kontrolou totožnosti a příslušných dokladů.

---

¹⁷ *Prado Glossary* [online]. Rada Evropské unie: Veřejný rejstřík pravých dokladů totožnosti a cestovních dokladů, 2017 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/prado/cs/prado-glossary/prado-glossary.pdf>>

Falešný doklad je doklad, který agentura FRONTEX označuje jako:

1. Padělaný doklad - je nepovolená kopie či úplná reprodukce úředně vydaného pravého, zabezpečeného dokladu. Jedná se o vyhotovení falešných dokladů neoprávněnou osobou.

2. Pozměněný doklad - je zákonně vydaný, původně autentický, pravý doklad, jenž byl zfalšován (pozměněn) neoprávněnou osobou (padělatelem).

3. Pseudodoklad - je typ falešného dokladu, kam se řadí doklady, které nemají právní základ a které obvykle nejsou založeny na žádném legitimním dokladu. Je to doklad, který vypadá jako úřední doklad, ale není vydán žádným stávajícím právně uznaným úřadem, státním orgánem nebo organizací uznanou mezinárodním právem, a nemá tudíž právní platnost.

Pseudodoklad je možné dále dělit na:

a) doklad **smyšlený**, který nese název imaginárních států nebo organizací. Vydávajícím orgánem není ani stát uznaný v rámci mezinárodního práva, ani zmocněná organizace, např. Hutt River Passport, Texas Passport nebo World Service Authority Passport, a na

b) doklad nazývaný **kamufláž**, který se hlásí k zemím nebo organizacím, které již neexistují nebo mají nový název, např. Východní Samoa (Eastern Samoa), Rhodesie (nyní Zimbabwe), Britský Honduras (nyní Belize), Horní Volta (nyní Burkina Faso) nebo Jugoslávie.

4. Bianko odcizený (neoprávněně personalizovaný) - je to výchozí exemplář, z něhož se vytváří personalizovaný cestovní doklad. Je to nevydaný, pravý bianko doklad, který byl odcizen a personalizován neoprávněnou osobou (padělatelem). Padělatel obvykle pozměňuje údaje spolu s fotografií držitele nebo celou stranu s osobními údaji.

Další způsoby možného zneužívání dokladů jsou dle agentury FRONTEX:

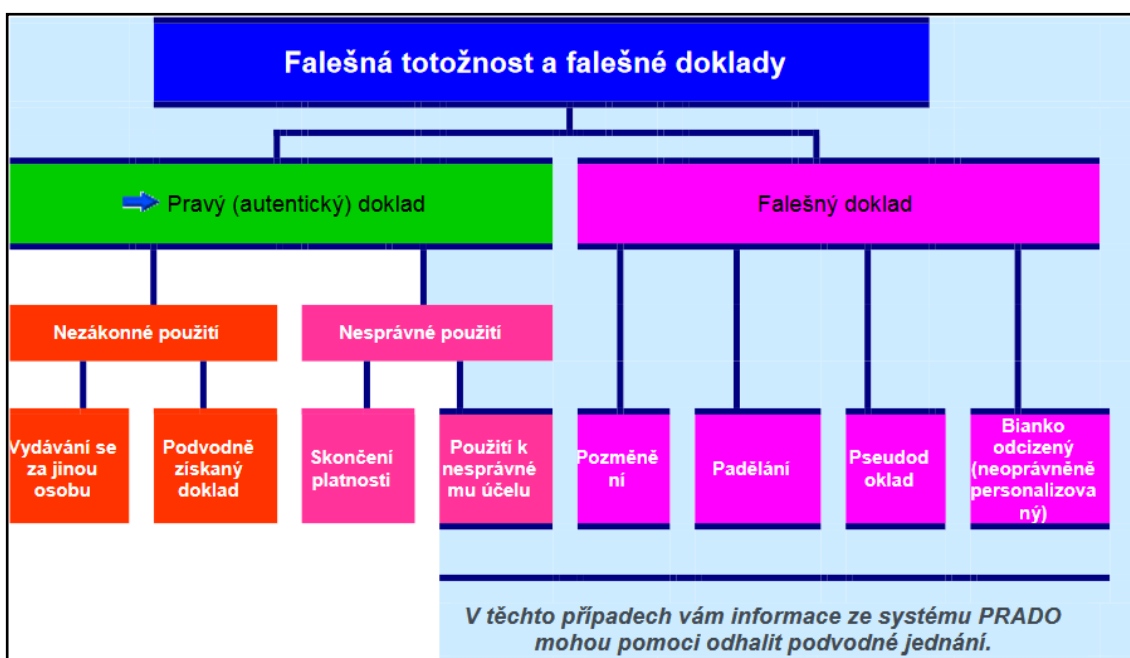
1. Vydávání se za jinou osobu - v tomto případě určitá osoba, vydávající za jinou osobu se dopouští klamu za využití přivlastněné role, totožnosti nebo jména. Takovéto osoby vždy používají pravé doklady, takže vydávání se za jinou osobu nebo předstírání zahrnuje například i použití falešného víza či razítka v pravém pase popřípadě použití pravého víza v pozměněném pase.

2. Podvodně získaný doklad - tento obecný termín zahrnuje jak pravé doklady získané na základě žádosti opírající se o falešné podkladové dokumenty (rodné listy, nebo úřední protokoly o vykonání jazykové nebo odborné zkoušky, výpisy z evidence rejstříku trestů, potvrzení živnostenského nebo finančního úřadu), tak i podvodně vydané pravé doklady.

3. Použití dokladu k nesprávnému účelu - zahrnuje i podezření na nesprávné použití – studentské vízum je například použito pro přistěhování, avšak přistěhovalec, který je jeho držitelem, od počátku hodlá v hostitelské zemi pracovat. Tato kategorie nesprávného použití skutečných dokladů se vztahuje také na případy, ve kterých bylo použito například místo víza povolení ke krátkodobému pobytu, ačkoli na místo víza (je-li vízum vyžadováno) mohou povolení k pobytu právoplatně použít pouze držitelé povolení k dlouhodobému pobytu typu „*DLOUHODOBĚ POBÝVAJÍCÍ REZIDENT ES*“ (dle směrnice Rady 2003/109/ES) nebo kupříkladu držitelé diplomatických pobytových karet.

Doklad se rovněž stává neplatným a tím i neregulérním v případě **skončení jeho platnosti** - jde o doklad, jemuž skončila platnost uplynutím doby v něm uvedené.

Obrázek 1 - schéma falšování dokladů a totožnosti přijatá sítí EVROPSKÉ UNIE pro analýzu rizik spojených s falšováním dokladů¹⁸

¹⁸ Zdroj: *Prado Glossary* [online]. Rada Evropské unie: Schéma falšování dokladů a totožnosti přijatá sítí EVROPSKÉ UNIE pro analýzu rizik spojených s falšováním dokladů, 2017 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/prado/cs/prado-glossary/prado-glossary.pdf>>

3 PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY DOKLADŮ

Hlavní úlohou této kapitoly je poukázat na existenci právních norem a jejich zákonných ustanovení, které mají přímou souvislost s problematikou neregulérních dokladů a jsou odpovědí státu na konání pachatelů (padělatelů, překupníků, dealerů), stejně jako držitelů padělaných, pozměněných nebo smyšlených dokladů, které užívají ve snaze úmyslně uvést v omyl orgány státní moci.

Ochrana a pravdivost údajů umístěných v dokladech a v úředních dokumentech a jejich relevantnost je důležitým úkolem státu, jak v zájmu ochrany práv jeho vlastních, tak i v zájmu zabezpečení práv občanů, před nezákonným jednáním neoprávněných osob. Jestliže je použit padělaný nebo pozměněný doklad, jeho následkem je poškození zájmů veřejných, ale i soukromých.

Cílem trestního práva a ostatních právních norem implementovaných do českého právního systému, je chránit práva státu, fyzických i právnických osob a ochrana elementárních hodnot garantovaných Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod. Míneň je zejména ochrana před trestnými činy vypočtenými taxativně v trestněprávních normách.

Trestněprávní ochrana záleží v tom, že trestní právo určuje, které ze společensky škodlivých činů jsou trestné, a stanoví tresty za jejich spáchání a upravuje i ukládání ochranných opatření. Právě v trestním právu nejvýrazněji vystupují základní etické hodnoty, na kterých je založen právní stát a občanská společnost. Z nich vychází utváření právních statků, trestněprávních norem a skutkových podstat trestných činů i pravidel pro aplikaci trestních sankcí.

3.1 Padělání a pozměnění veřejné listiny z pohledu trestního práva

§ 348 trestního zákoníku, padělání a pozměnění veřejné listiny:

"(1) Kdo padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo takovou listinu užije jako pravou, kdo takovou listinu opatří sobě nebo jinému nebo ji přechovává v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo kdo vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání

nebo pozměnění veřejné listiny, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,*
- b) způsobil-li takovým činem značnou škodu, nebo*
- c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny působící ve více státech,*
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312),*
- c) způsobil-li takovým činem škodu velkého rozsahu, nebo*
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.¹⁹*

Paděláním veřejné listiny se dle trestního zákoníku rozumí úplné vyhotovení nepravé (falešné) listiny, která má vyvolat dojem listiny vydané příslušným orgánem a předepsaným způsobem.

Paděláním veřejné listiny ve smyslu § 348, je třeba rozumět vyhotovení nepravé listiny takové povahy, která má vyvolat dojem listiny vydané předepsaným způsobem příslušným orgánem. Přitom není rozhodující, zda obsah nepravé listiny odpovídá přesně skutečnosti. Padělaná listina by měla být způsobilá k oklamání, ale na úrovni dokonalosti padělku nezáleží.

Z hlediska interpretace uvedeného ustanovení zákona je nutné uvést, že se za **paděláním veřejné listiny nepovažuje** potvrzení nepravdivých skutečností úřední osobou, do jejíž kompetence vydávání takových listin patří. Takové jednání by naplňovalo znaky trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku.²⁰

Objektem tohoto trestného činu je zájem na řádném a zákonném chodu státního aparátu a důvěra v pravost a pravdivost veřejných listin. Trestní zákoník zavádí

---

¹⁹ ČESKO, Zákoník č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 435.

²⁰ ČESKO, Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 429.

i legální definici pojmu veřejná listina, který byl dosud vymezován pouze soudní judikaturou.

Objektivní stránka trestného činu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 je naplněna, pokud pachatel:

a) padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo takovou listinu užije jako pravou,

b) takovou listinu opatří sobě nebo jinému nebo ji přechovává v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé,

c) vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění veřejné listiny.

Pachatelem (subjektem) tohoto přečinu může být fyzická i právnická osoba.

Po **subjektivní stránce** je vyžadován **úmysl**. Je zde tedy předpoklad, že pachatel v době, kdy padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah, případně když sobě nebo jinému padělanou nebo veřejnou listinu s podstatně změněným obsahem opatří či takovou listinu přechovává, jedná s cílem, aby jí bylo užito jako pravé. Není podstatné, zda jí má takto užít přímo pachatel nebo jiná osoba. Pachatel nemusí ani vědět, pro koho je padělek veřejné listiny určen.

Z hlediska dokonání činu nemusí k užití padělané nebo pozměněné listiny vůbec dojít. Čin je dokonán již vyhotovením nepravé listiny nebo podstatným pozměněním obsahu veřejné listiny, jejím opatřením nebo přechováváním.²¹

Užitím padělané nebo pozměněné veřejné listiny jako pravé je její použití ke stejnému účelu, k jakému slouží konkrétní pravá veřejná listina. Může jít o předložení takové listiny orgánům policie, jiným státním orgánům nebo pro potřeby nemocenského pojištění apod. Pachatel přitom musí vědět, že jde o listinu padělanou nebo dostatečně změněnou.

Pod pojmem **opatří sobě nebo jinému**, se rozumí obstarání padělané veřejné listiny nebo veřejné listiny s podstatně změněným obsahem každým jiným způsobem než paděláním nebo podstatnou změnou obsahu veřejné listiny. Může se jednat o koupi, darování, výměnu za jinou věc, ale i o krádež padělku, eventuálně jiný trestný čin.

Přechováváním je jakýkoli způsob držení takové listiny. Pachatel nemusí mít padělek přímo u sebe, postačí, že jej má ve své moci, např. uložený v sejfě banky,

---

²¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář* – 2. vyd. Praha, 2012, s. 3254-3261.

ukrytý v zadržené schránce ve svém domě, uložený u svých známých apod. Na délce přechovávání nezáleží, podstatné je, aby jej pachatel přechovával proto, aby padělku bylo užito jako pravé listiny. Není podstatné, jestli jej chce tímto způsobem užít sám pachatel nebo jestli je přechovávaný padělek určen k užití někým jiným.

Pod pojmem **vyrobí**, se rozumí jakékoli zhotovení nástroje, zařízení nebo jeho části, pomůcky, postupu nebo jakéhokoli jiného prostředku určeného k padělání nebo pozměňování veřejné listiny.

Nabízením se rozumí jednání, kterým pachatel projevuje ochotu prostředek vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměňování veřejné listiny poskytnout (prodat, darovat, půjčit) jinému. Takový návrh může být výslovný nebo konkludentní.

Prodej je převedení věci na jiného za dohodnutou peněžní protihodnotu.

Zprostředkováním se rozumí jakékoli zajištění kontaktu mezi osobami zabývajícími se nelegálním nakládáním prostředky vytvořenými nebo přizpůsobenými k padělání nebo pozměňování veřejné listiny.

Prostředek k padělání nebo pozměnění veřejné listiny je v zákoně specifikován jako nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcka nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění veřejné listiny.

3.2 Poškození cizích práv dle trestního zákoníku

Dalším trestným činem, který rovněž přímo souvisí s použitím neregulérních dokladů je trestný čin **poškození cizích práv**. Tento trestný čin je definován v § 181 trestního zákoníku následovně:

"(1) Kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že

a) uvede někoho v omyl, nebo

b) využije něčího omylu,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 jinému značnou újmu na právech,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

c) vydává-li se při takovém činu za úřední osobu.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

- a) *způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 jinému újmu na právech velkého rozsahu, nebo*
- b) *získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.*²²

Ustanovením § 181 jsou chráněna jiná než majetková práva jednotlivce v oblasti vztahů rodinných, pracovních, podnikatelských apod., ale i práva právnických osob (v podnikatelských i jiných vztazích), kolektivních orgánů apod., a také státu.

K naplnění **objektivní stránky** tohoto trestného činu je nutné způsobení vážné újmy na právech, nebo jednání, které má povahu podvodného jednání, tj. uvedení někoho v omyl nebo využití něčího omylu.

Vážnou újmu na právech se rozumí veškerá nemajetková práva, přesněji řečeno práva jednotlivých fyzických osob, práva osob právnických, ale také práva kolektivních orgánů nebo státu. Zda jde o vážnou újmu na právech, je nutno posoudit se zřetelem k okolnostem konkrétního případu, zejména s přihlédnutím k tomu, o jaké právo a v jaké oblasti společenských vztahů (rodinných, pracovních, podnikatelských, státních zájmů apod.) se jednalo. Posouzení záleží také na tom, jaká byla intenzita újmy na zasaženém právu či právech a jaké následky to mělo pro poškozeného, zejména zda šlo o škodlivý následek na právech lehce nebo obtížně odstranitelný.

Podvodné jednání, tj. uvedení v omyl nebo využití omylu, může směřovat nejen vůči poškozenému, ale i vůči jiné fyzické nebo právnické osobě, popř. orgánu apod.

Uvedení v omyl je jednání, kterým pachatel předstírá okolnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci. Uvedení v omyl může být spácháno konáním, opomenutím i konkludentním jednáním. Při využití omylu jiného pachatel sám k vyvolání omylu nepřispěl, ale po poznání omylu jiného a v příčinném vztahu k němu jednal tak, aby jinému způsobil vážnou újmu na právech.

Pachatelem může být **kterákoli fyzická osoba** (obecný subjekt). Nikoli však právnická osoba.

Co se týká **subjektivní stránky**, u tohoto trestného činu je vyžadován úmysl.²³

---

²² ČESKO, Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 394.

²³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář* – 2. vyd. Praha, 2012, s. 1799 - 1804

4 ZPŮSOBY PADĚLÁNÍ DOKLADŮ

Padělání dokladů a úředních dokumentů, je staré jako lidstvo samo. Odedávna totiž docházelo k padělání čehokoliv, co mohlo padělateli přinést nějaký prospěch, ať už finančního, nebo jiného charakteru. Týkalo se to samozřejmě také různých listin, zpočátku psaných a později tištěných. Obzvláště velký prostor se pro padělatele otevřel po zavedení tištěných papírových platidel. Proto byly vymyšleny a vyvíjeny různé moderní metody, postupy a ochranné prostředky, které měly a mají padělatelům v jejich činnosti zabránit, nebo jim ji alespoň co nejvíce znesnadnit.

Snahou padělatelů je upravit doklad tak, aby změna odpovídající předem jejich záměrům, nebyla patrná. K tomuto se používá řada postupů, a to jak zcela primitivních, tak i značně technicky kvalitních. Některé padělky svým provedením nemohou nechat na pochybách ani méně zkušené policisty, jiné však jsou natolik zdařilé, že mohou oklamat i zkušeného odborníka. „*Pokud se pachateli nepodaří upravit doklad podle svých představ, často volí zásadnější postup, který vede k jeho poškození nebo dokonce i zničení.*“²⁴

Mezi základní způsoby padělání patří **mechanické odstranění textu** nebo jeho části spočívající v odstranění povrchové vrstvy papíru spolu s tiskem. K mechanickému odstranění textu se používá stírací pryž nebo ostrý nožik či skalpel, stejně jako holicí čepelku a další obdobné nástroje. Zásah je většinou dobře viditelný a místo, kde byl text odstraněn, je povrchově narušeno. Papír je zeslaben a přepsaný text je v tomto místě většinou rozpítý.

Dalším způsobem je **rozpuštění textu** spočívající v působení vhodného rozpouštědla, jako jsou aceton, líh nebo toluen. Při pečlivém postupu je výsledkem téměř úplné odstranění textu. Místo však zůstává po zásahu zřetelné i pouhým okem. Odstranění se daří i u inkoustového textu, oblast úpravy je však později zřetelná a zažloutlá.

Dopisování textu je rovněž často používaným způsobem pozměňování obsahu dokladu. Pro pachatele je obtížné dosáhnout shody v psacím prostředku a ještě složitější je dopsat text tak, aby byl zachován celistvý formát textu. Značný problém činí padělatelům dopisování prostřednictvím počítače a tiskárny. Ne vždy se podaří odhadnout shodný font a velikost písma.

---

²⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika* - 2. vyd. Praha, 2004, s. 228.

Obdobným druhem pozměňování je **výměna částí dokladů**, kdy dochází k záměně jednotlivých listů, nebo k výměně fotografie. Úspěšnému nahrazení brání v řadě případů technická ochrana, kdy i při jejím relativně zdařilém překonání lze nalézt řadu znaků svědčících o neoprávněné manipulaci s dokladem.

Zhotovení dokonalých padělků je vzhledem k existenci ochranných prvků velice komplikované a obtížné. K jejich vytvoření se používá různých moderních technik. Kvalitnější padělky jsou dnes zhotovené pomocí složité počítačové techniky, prostřednictvím vyspělých grafických programů a dokonalých laserových tiskáren.

4.1 Odhalování padělaných dokladů

Obecně je možné padělky odhalit zejména na základě následujících indicií:

1. Materiál použitý k jejich zhotovení zpravidla vykazuje výrazně vyšší úroveň základní luminiscence v ultrafialovém (dále jen UV) světelném spektru. V praxi to znamená, že papír padělaného dokladu při nasvícení UV paprsky „svítí“ výrazněji, což je důsledkem toho, že padělatel obvykle použije běžně dostupný, většinou typicky kancelářský papír, jehož obsahem jsou zjasňovací aditiva.

2. Vodoznak na použitém papíru není pravý a nejčastěji je napodobován natištěním. Originální vodoznak vzniká v průběhu výroby papíru a lze jej zjistit při pohledu proti světlu (průsvit), kdy papír má v místě umístění motivu vodoznaku větší, nebo menší tloušťku. Jestliže má papír v místě umístěného obrazce větší tloušťku, pak vodoznak ve srovnání s jeho okolím se jeví jako tmavší. V tomto případě se jedná o tak zvaný pozitivní vodoznak. Pokud se motiv jeví jako světlý, jedná se o negativní typ vodoznaku.

V případě, kdy chce padělatel napodobit pozitivní vodoznak, natiskne jeho motiv bílou, popřípadě nažloutlou barvou, kdy jeho snahou je vybrat takový odstín, který by co nejvíce odpovídal barvě použitého papíru. Takto vypadající imitace vodoznaku je zpravidla zjištělná již v běžném šikmo dopadajícím světle.

3. Dalším znakem, který velice usnadňuje odhalení padělku, jsou použité techniky tisku. Převážná většina původních dokladů je tištěna kombinací minimálně dvou tiskových technik, jako je knihtisk, ofset či hlubotisk. Jejich následná personalizace se pak provádí nejčastěji digitálním, elektrografickým nebo inkoustovým tiskem.

U novějších dokladů, kde je jako nosného materiálu potisku využito polykarbonátové fólie, je používán ofsetový tisk a personalizace je prováděna obvykle laserovým gravírováním. Tyto metody tisku jsou pro padělatele z velké části stále ještě nedostupné. Proto jsou nahrazeny jinými, snadněji dosažitelnými technikami, jakými je digitální inkjetový nebo laserový tisk. Jen ti opravdu nejzkušenější z padělatelů použijí k padělání ofset.

4. Rozhodně důležitou a nezastupitelnou úlohu v rozeznávání padělků od dokladů pravých hrají **ochranné prvky**. V těchto případech, zejména při zkoumání zahraničních dokladů, přichází na řadu porovnávání se vzorem příslušného dokladu ve speciálních databázích, nebo případně možnost, mít k dispozici podrobnější popis dokladu včetně použitých ochranných prvků, kterými jsou například opticky proměnlivá barva, mikrotisk nebo skrytý tisk.

5. U pozměněných dokladů se padělatelé zaměřují jednak na **výměnu fotografie** oprávněného držitele dokladu, ale i na pozměňování natištěných údajů, například data narození, popřípadě osobního čísla. Jaký postup zvolí, záleží na způsobu vyhotovení vlastního dokladu, tedy jestli se jedná o doklad, který má zalaminovanou papírovou kartu, nebo zda jde o doklad zhotovený z polykarbonátové hmoty, nebo zda jde o doklad obsahující vlepenou nebo integrovanou, tedy natištěnou fotografii. U cestovních pasů je také rozhodující, jestli je fotografie umístěna na předsádce pasu, nebo na vnitřním listu.

6. U cestovních pasů často dochází k **záměně celé identifikační strany**. Tento zásah je pro odborníka nejsnadněji odhalitelný. Záleží pak na úrovni základní luminiscence použitého papíru a dále na tom, jaké tiskové techniky jsou použity. Zvláště proto padělatelé k tisku identifikační strany používají většinou inkoustové, případně laserové digitální tiskárny, které jsou pro pachatele této trestné činnosti nejnedostupnější.

7. Napojení papíru k co nejbližší blízkosti hřbetu pasu bývá dalším úskalím padělatelů.

8. Rozešití a opětovné sešití dokladu bývá ve spoustě případů i pouhým okem viditelné. Provádí se v případech, kdy dochází k výměně celého dvojlistu. Samozřejmostí je pak absence určitých ochranných prvků. Šicí materiál nebývá obvykle originální, a proto specificky reaguje na UV světelné záření. Otvory po opětovném sešití jsou roztřepené, zvětšené a často natrhnuté.

9. Pokud je podobenka držitele dokladu nalepena na předsádce desek cestovních pasů, její výměna se provádí **rozvrstvením těchto desek**. Následuje vyjmutí fotografie ze zadní strany desek dokladu a k výměně fotografie za jinou. V konečné fázi se rozvrstvené desky slepí zpět. Jedná se o výměnu nevyžadující manipulaci s ochrannou fólií. Výměna fotografie je zjištělná jen podle stop, které zůstaly po manipulaci s deskami cestovního pasu.

10. U českých zalaminovaných občanských průkazů staršího typu docházelo k jejich pozměnění tak, že se **doklad rozvrstvil na dva díly**, poté se z jejich vnitřní strany vyškrobaly údaje, které měly být zaměněny (včetně podobenky) a následně byly nahrazeny novými.

Většina ochranných prvků, jako je opticky proměnlivá barva, tištěný reliéf či hologram zůstávají zpravidla nedotčeny, protože jsou umístěny na ochranné fólii, která se opět použije. Pachatel pak provede zpětné zalaminování a doklad tímto uvede do původního stavu. Vzniklý zásah jde zjistit kontrolou za pomoci průchozího světla.

4.2 Způsoby zkoumání padělaných dokladů

Hlavním cílem kriminalistického zkoumání listin, dokladů, cenin a platidel je zodpovězení těchto otázek:

- jak byl zhotoven zkoumaný objekt (tiskové techniky, druh papíru, zda se jedná o výměnu stran objektu zkoumání apod.),
- jakým způsobem byl zkoumaný objekt pozměněn nebo padělán,
- jaké použité psací prostředky a další materiály (lepidla, spojovací materiál) byly ke zhotovení posuzovaného objektu použity,
- jaký byl obsah poškozeného nebo zničeného objektu (roztrhaného, rozmočeného, znečitelněného, spáleného apod.),
- jaký byl obsah objektu, jehož písmo je nečitelné.

V dnešní době je většina důležitých dokumentů velmi dobře technicky chráněná, takže prokazování jejich pozměnění nebo padělání není problémové. Jsou však objekty, které jsou pozměněny či padělány velmi kvalitně a mohou příjemce oklamat.

Význam zkoumání listin, dokladů, cenin a platidel spočívá v tom, že tyto objekty může pachatel použít jako:

- **prostředky ke spáchání trestného činu**, což jsou především ceniny, platidla, losy, poukázky apod.,
- **prostředku k utajení trestného činu** odstraněním, připsáním nebo pozměnění části textu, dat nebo jiných údajů.

Zkoumání pravosti tiskovin můžeme obecně rozdělit do dvou základních skupin, a to na zkoumání:

- **destruktivní**, které je používáno v menší míře, protože při něm dochází k menšímu či většímu poškození zkoumaného objektu a na zkoumání
- **nedestruktivní**, při němž nedochází k poškození zkoumané věci.

Při použití destruktivního zkoumání záleží na tom, co je třeba zkoumat. Například pokud se provádí analýza určité části zkoumaného objektu, tak dochází jen k malému, lokálnímu poškození, ale když jde o analýzu například cestovního pasu, jestli v něm byla, nebo nebyla vyměněna fotografie, je nutné rozvrstvit příslušný zalaminovaný list nebo desky.

Je třeba mít rovněž na paměti, že destruktivní metoda přichází v úvahu pouze v případě, že nedestruktivním zkoumáním nebylo dosaženo požadujícího účelu poznání.

Mezi základní destruktivní metody zkoumání patří²⁵:

- **Elektronová mikroskopie** – dovoluje pracovat s velmi vysokým zvětšením, využívá se pro určování tiskových technik, druhů papíru, textů zhotovených na počítačových tiskárnách a další.
- **Kapkové analytické metody** – jedná se jednoduché chemické reakce, které se provádějí přímo na zkoumaném dokladu nanesením příslušného činidla a pozorují se chemické reakce, kterými lze prokázat různé příměsi v papíru, psacích prostředcích a razítkovacích barvách.
- **Chromatografická metoda** – hlavní uplatnění této metody je především u zkoumání psacích prostředků a razítkových barev, kdy se část zkoumaného objektu vyřízne či vyškrábne a prostřednictvím vhodného rozpouštědla se posléze chromatograficky analyzuje.

---

²⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika* - 2. vyd. Praha, 2004, s. 237.

- **Metody ultrafialové a infračervené spektrofotometrie** – využívá se pro podobné účely jako chromatografická metoda. Ze získaných spekter lze v některých případech jednoznačně chemicky identifikovat jednotlivé složky zkoumaného vzorku.

Přednost v rámci prováděného zkoumání dokladů je dávana především nedestruktivnímu zkoumání.

Mezi nedestruktivní metody patří:²⁶

- **Vizuální zkoumání** – spočívá v prohlídce zkoumaného objektu prostým zrakem. Objekty lze pozorovat jak v procházejícím, tak i dopadajícím světle. Lze tak zjistit místa zeslabeného papíru, použití chemických prostředků, existenci a některé prvky technické ochrany. Použitím barevných optických filtrů lze zjistit některé další informace, např. použití dvou rozdílných druhů psacích prostředků.
- **Mikroskopická zkoumání** – umožňují detailní pozorování a zkoumání objektů. Lze zjistit např. změny ve struktuře papíru, překrývající se tahy psacích prostředků, znaky překreslování nebo obtahování písmen, číslic a znaků.
- **Ultrafialové záření** – slouží k vyvolání fluorescence některých psacích prostředků, razítkových barev, ochranných prvků, míst působení chemikálií apod. prostřednictvím UV světelného záření.
- **Infračervené záření** – využívá schopnosti pronikat některými materiály, pokud neobsahují grafický uhlík. Tak lze zčítelnit řadu skrytých textů či přečíst záznam na zašpiněném objektu.
- **Rentgenové záření** – využití je značně omezené, zpravidla jen při zkoumání historických objektů, případně uměleckých děl, zejména pak obrazů.²⁷
- V současné znalecké praxi je ke zkoumání listin využíván i počítačový **systém analýzy obrazu LUCIA**²⁸.

Všechny uvedené nedestruktivní metody se vyznačují tím, že zkoumané objekty nepoškozují, proto se jim vždy dává při volbě pracovního postupu přednost.

²⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika* - 2. vyd. Praha, 2004, s. 235

²⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika* - 2. vyd. Praha, 2004, s. 228.

²⁸ PROTIVINSKÝ, M., KLVAŇA K., *Základy kriminalistiky* - 2. vyd. Praha, 2007, s. 69.

Jestliže však při jejich použití nebylo dosaženo kýženého výsledku, nezbyvá než použít destruktivních metod zkoumání. Ty mají dalekosáhlé možnosti odhalení padělku, ale protože všechny zasahují do materiální podstaty zkoumaného objektu, zanechávají na něm vždy větší či menší trvalé změny.

Výsledkem kriminalisticko-technického zkoumání listin, dokumentů, psacích prostředků, cenin a platidel je zpravidla pouze určení skupinové příslušnosti nebo konstatování určitého stavu. Individuální identifikace je opravdu jen výjimečná a přichází v úvahu např. při zkoumání razítek.

I přes toto omezení je zkoumání uvedených objektů velmi časté a v řadě případů významně přispívá k objasnění kriminalisticky relevantních událostí.

4.3 Technické prostředky pro odhalování dokladů

Ověření autentičnosti, tedy pravosti dokladů vzhledem k možnostem využití moderní kopírovací techniky používané padělateli je dosti problematické. A pokud se jedná o prověřování dokumentů přímo v terénu, je to pro policistu nevybaveného speciálními pomůckami více než obtížné. V současné době, s ohledem na dostupnost kvalitní reprodukční techniky na komerčním trhu, je možné poměrně jednoduše zhotovit padělek dokladu, který se svým provedením velmi často podobá originálnímu dokladu, zvláště pak při zkoumání pouhým okem.

Tou nejdůležitější podmínkou pro pozitivní identifikaci neregulérního dokladu jsou nepochybně odborné znalosti osoby provádějící konkrétní zkoumání a stejně tak i možnost porovnání dokladů prostřednictvím veřejných, případně neveřejných speciálních databází srovnávacích materiálů.

Jeli nedostačující zrakové prověření dokladu, pak přichází v úvahu použití speciálních technických pomůcek pro zjištění pravosti dokladů, jakými jsou:

- **lupa,**
- **kompaktní příruční lupa,**
- **přenosná UV lampa,**
- **videospektrální komparátor,**
- **dokutest,**
- **optický mikroskop,**
- **Schengenbus.**

Pro zviditelnění, či samotné detekování určitých ochranných prvků je tou nejdostupnější pomůckou sloužící k prvotní kontrole předloženého dokladu bezpochyby **lupa**. Lupa je naprosto dostačující pro kontrolu způsobu provedení tisku fotografie držitele dokladu, nebo pro zjištění tiskové techniky použité u čísla dokladu, popřípadě pro kontrolu mikrotisku a ražby dokladu.

Ruční, lehce přenositelnou a velice univerzální pomůckou využitelnou při zkoumání dokladů policejní hlídkou přímo v terénu je kupříkladu **kompaktní příruční lupa**, která je zvláště vhodná pro verifikaci autentičnosti dokladů, jako jsou cestovní pasy, průkazy totožnosti, řidičské průkazy, ale i bankovky.

Tato lupa umožňuje desetinásobné zvětšení zkoumaného obrazu s možností nasvícení bílým přímým nebo šikmým světlem a případně ultrafialovým světlem s rozhraním o vlnových délkách 254nm, 313nm, 365 a 400 nm. Dále můžeme provádět kontrolu rozměrů otištěných razítek nebo dalších bezpečnostních prvků pomocí měrky umístěné přímo v zorném poli regulovatelného okuláru. Toto zařízení nám navíc umožňuje provádět kontrolu průsvitu a zároveň využívat i anti Stokes světlo a proto je vhodné zvláště pro analýzu ručního písma, ale i tištěných dokumentů, stejně jako ke kontrole a vyhodnocení tiskových technik a ochranných prvků.

Pro kontrolu skrytých zabezpečovacích prvků zkoumaných dokladů viditelných pouze pod UV světelným spektrem o vlnové délce 365 nm. slouží jednoúčelové **přenosné UV lampy**.

Pro potřeby podrobného zkoumání dokladů prováděné především v laboratorních podmínkách je využíváno unikátní zařízení nazvané **videospektrální komparátor**. Jeho hlavní charakteristikou je jeho multifunkčnost umožňující pro potřeby posuzování pravosti dokumentu využití všech dostupných spekter světla a to od bílého přes ultrafialové až po infračervené.

Prostřednictvím světelných filtrů je komparátor schopen odhalovat takové změny, které nejsou pouhým okem viditelné. Tento přístroj umožňuje nejen rozdělení či překryv obrazu, ale i vzájemnou komparaci vzorového a zkoumaného dokladu. Všechny tyto postupy je možno zaznamenat a uchovat díky přítomnosti kvalitní záznamové techniky.

Dalším zařízením využívaným na specializovaných pracovištích je takzvaný **Dokutest**, který, ač je konstrukcí poměrně jednoduchý, umožňuje bezproblémovou kontrolu přítomnosti základních zabezpečovacích prvků, především pak vodoznaků a prvků UV jištění.

Nedílnou součástí každého znaleckého pracoviště je vysoce výkonný **optický mikroskop**, který je opatřen integrovanou videokamerou, která slouží k obrazovému záznamu zkoumání a která v kombinaci se speciálním softwarem umožňuje provádění obrazové analýzy v průběhu zkoumání tiskových technik využitých při výrobě posuzovaného dokladu.

Policie České republiky využívá v rámci své činnosti a daných kompetencí speciální mobilní laboratoř, která je veřejnosti spíše známá pod označením **Schengenbus**. Jedná se o unikátní vozidlo, sloužící k vyhodnocování pravosti dokladů kdekoli dle potřeby, a to jak ostatních policejních složek, tak i jiných státních orgánů a organizací.

Toto vozidlo je vybaveno nejmodernější výpočetní technikou s možností připojení k internetu, včetně kvalitního mikroskopu, nadstandardního videospektrálního komparátoru, výkonné multifunkční tiskárny, ruční termovizní kamery a kvalitního fotografického vybavení. Provoz je díky přítomnosti elektrocentrály prakticky zcela energeticky soběstačný, bez nutnosti připojení k externímu zdroji energie.

4.4 Informační databáze vzorů dokladů - srovnávací materiál

V případě posuzování pravosti zkoumaných dokladů je naprosto nezbytná existence patřičných vzorů (mustrů) dokladů, které jsou využívány především jako srovnávací materiál. Většina specializovaných pracovišť působících na území České republiky nedisponuje fyzicky přítomnými vzory dokladů.

Právě proto byly vytvořeny neveřejné, ale i veřejné elektronické databáze, ve kterých jsou zadokumentovány dostupné vzory většiny osobních dokladů, cestovních dokladů, řidičských průkazů, ale i úředních listin vydávaných patřičnými orgány (státy), bez rozdílů hranic.

Originály dokladů jsou na území České republiky uloženy ve specializovaném středisku, v Národním centru pro kontrolu dokladů (dále jen NCKD) situovaném na Ředitelství služby cizinecké policie v Praze.

V případě potřeby a pouze pro účely prováděné expertízy je možné určený doklad z tohoto centra na kratší dobu zapůjčit.

Informační systémy obsahující vzory dokladů:

1. FADO (*False and Authentic Documents Online*) - byl zřízen na základě společné akce Rady 98/700/SVV. Expert FADO je specifický akreditovaný systém pro výměnu informací se stupněm utajení „RESTREINT UE / EU RESTRICTED“. Tento systém obsahuje nejen vzory pravých, padělaných a pozměněných dokladů, ale navíc i souhrnné informace o technikách padělání a bezpečnostních technikách. FADO umožňuje rychlou výměnu důležitých informací, které mají členské státy o pravých dokladech a zjištěných padělaných dokladech, mj. též o řídičských oprávněních, přechodových razítkách, vízech apod. Odborníci na doklady pravidelně zasedají ve smíšeném výboru pracovní skupiny pro hranice.

FADO je základem pro další systémy, kterými jsou:

- PRADO - systém s veřejným přístupem, který obsahuje omezenější soubor informací o pravých dokladech a Generální sekretariát Rady Evropské unie jej zpřístupňuje všem zájemcům na veřejné internetové adrese.²⁹
- iFADO - systém s omezeným přístupem je druhou úrovní systému FADO. Obsahuje nejdůležitější informace pro kontrolu dokladů. Je určen pro použití státními a donucovacími orgány.

Informace uvedené v systémech jsou vybírány a poskytovány odborníky na doklady z členských států EU, Islandu, Norska a Švýcarska a jsou k dispozici ve 24 úředních jazycích Evropské unie. Důraz je kladen na vysokou kvalitu a spolehlivost. Uvedené informace ověřují všichni zúčastnění odborníci na doklady. Několikastupňovým prokazováním kvality a validací je zaručen konzistentní a vysoce standardizovaný výstup. Vysoce kvalitní překlady provádí automaticky systém i specializovaní překladatelé v rámci generálního sekretariátu Rady. Celý systém FADO spravuje Rada Evropské unie.

2. PRADO (*Public Register of Authentic Travel and Identity Documents Online*)

Jedná se o mnohojazyčný veřejný portál, jehož součástí jsou informace o zajišťovacích prvcích pravých dokladů totožnosti a cestovních dokladů, víz a razítek. Jde o jednu z mála veřejně přístupných databází. Obsahuje vyobrazení nejčastěji používaných dokladů členských států EU a rovněž dokladů některých třetích zemí, včetně souhrnných informací o těchto dokladech. Tento systém je pravidelně aktualizován

---

²⁹ PRADO [online]. Council of the european union, 2017 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <www.consilium.europa.eu/prado>

informacemi převzatými ze stále rostoucí databáze systému FADO.

Tato databáze zahrnuje rovněž informace o platnosti a účelu dokladu a také i jeho odborný popis. Odborníci na doklady členských států EU vybírají informace, které mohou být zpřístupněny veřejnosti.

3. iFADO (*intranet False and Authentic Documents Online*) - neveřejný rejstřík spravovaný Generálním sekretariátem Rady Evropské unie obsahuje vzory pravých cestovních dokladů, víz a razítek, ale i příklady falešných dokladů. Je určen pro vnitrostátní orgány ověřující totožnost a kontrolující doklady totožnosti a cestovní doklady, dále jiné subjekty jako je pohraniční stráž, velvyslanectví a konzuláty, policie, Europol a FRONTEX.

Tento rejstřík má napomáhat ke zvyšování povědomí a pomáhat při ověřování pravosti dokladů. Informace o dokladech totožnosti a cestovních dokladech a o typických způsobech pozměňování mají význam nejen v souvislosti s nedovoleným přistěhovalectvím, ale jsou důležité i v boji proti všem formám organizovaného zločinu, jako je například terorismus, obchodování s drogami, pašování zbraní a obchodování s lidmi. iFADO tedy představuje významný nástroj v boji proti těmto jevům, jež v členských státech EU vzbuzují obavy a pomáhá tak vytvářet bezpečné prostředí a přispívá k dalšímu rozvoji Evropy jakožto oblasti míru, bezpečnosti a stability ve světě. Přístup do systému mají pouze registrované a prověřené osoby s platným uživatelským účtem. V ČR je národním administrátorem již zmiňované Národní centrum pro kontrolu dokladů.

4. DATEX – je národní informační databáze vzorů dokladů provozovaná v intranetové síti Ministerstva vnitra České republiky (dále jen MV). Zkratku DATEX lze volně přeložit jako výměnu dat „Data Exchange.“ Jedná se o webovou aplikaci, vytvořenou v programu FrontPage, průběžně aktualizovanou a doplňovanou pracovníky oddělení dokladů Ředitelství služby cizinecké policie v Praze. V současné době se o funkčnost databáze stará NCKD. Aplikace je dostupná bez omezení po celém území České republiky všem policistům a pracovníkům MV.

Informační systém DATEX má pomoci v případě pochybností o dokladu nebo podezření z neoprávněné manipulace s dokladem. Je možné zde nalézt podrobné dokumentace vzorů dostupných cestovních a jiných dokladů, povolení k pobytu, informace o smyšlených nebo neuznávaných dokladech, seznam států a jiných subjektů

mezinárodních vztahů, jejichž cestovní doklady se uznávají za platné pro vstup a pobyt na území ČR, seznam leteckých přepravců, přechodových razítek a další informace k dokladům, získané cestou zastupitelských úřadů a mezinárodní policejní spolupráce.

V rámci databáze DATEX je na základě spolupráce se Spolkovým ministerstvem vnitra Rakouské republiky využitelná národní databáze vzorů dokladů ARGUS a díky spolupráce s Bavorským národním kriminálním úřadem je zpřístupněna národní databáze vzorů dokladů DOCIS.

Závěrem této kapitoly lze konstatovat, že pro provádění především nedestruktivních metod zkoumání a komparace zkoumaných dokladů, je velice užitečné a v dnešní době technicky pokročilé reprodukční techniky naprosto nezbytné využívání poměrně široké škály informačních databází, ve kterých jsou uvedeny nejen důležité informace podávající přehlednou charakteristiku pravých dokladů, ale ve značné míře i užitečné informace umožňující vzájemné odlišení regulérních dokladů od dokladů pozměněných nebo padělaných.

5 ZABEZPEČOVACÍ (OCHRANNÉ) PRVKY DOKLADŮ

Doklady tvoří v kriminalistické praxi poměrně různorodou, zákonnými normami přísně vymezenou a zpravidla státem vydávanou skupinu dokumentů, kterou se prokazuje jak totožnost osob, tak i jejich případné oprávnění. Doklady jsou objekty, které mají vztah ke konkrétním osobám a mohou jimi být zejména občanské průkazy, cestovní pasy, řidičské průkazy či různé služební průkazy. Právě tyto dokumenty, resp. jejich repliky, kopie či falzifikáty jsou často zneužity k páčání trestné činnosti nebo k jejímu zakrytí.

V současnosti je většina dokumentů, dokladů, listin a cenin, které jsou vydávány státem, velice dobře technicky zabezpečeny. Ale i přesto někteří pachatelé – padělatelé, jsou schopni vytvořit natolik „kvalitní“ padělaný nebo upravený dokument, který je prakticky k nerozeznání od originálu. Z tohoto důvodu existuje stále aktuální potřeba chránit doklad proti padělání a pozměňování. Tento požadavek nutí výrobce dokumentů k podpoře specifických výzkumných projektů, jejichž účelem je neustálý vývoj stále dokonalejších ochranných prvků, kterými budou opatřeny nově vydávané doklady.

Ochranné prvky dokladů mají dvojitý význam:

- znesnadnit případným padělatelům práci a především
- umožnit rozeznání více či méně zdařilého padělku od pravého dokumentu.³⁰

Základním ochranným prvkem veřejné listiny je:

- ceninový papír
- polykarbonát

Nejnámějším a bezesporu nejdůležitějším ochranným prvkem, který lze jen těžko napodobit je **ceninový papír**. Pro tyto účely byl vyvinut zvláštní druh papíru a díky jeho specifickým a unikátním vlastnostem se stal jedním z nejhůře napodobitelných ochranných prvků.

Ceninový papír je totiž pružnější a pevnější než normální papír, který známe a používáme v běžném životě. Dále je pak odolnější vůči natržení a rozlámání barvy po přeložení. Zároveň je také méně průhledný. Samotný papír neobsahuje dřevní

---

³⁰ *Ochranné prvky* [online]. Praha: Státní tiskárna cenin, 2017 [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <<https://www.stc.cz/p-40-ochranne-prvky.html?p=40>>

vlákna, je tvořen z celulózových nebo bavlněných vláken, případně jejich kombinací. Bělení materiálu zásadně není prováděno prostředky na bázi chloru, proto má ceninový papír výrazně odlišné chemické složení. Běžný typ papíru pod UV světlem o vlnové délce 365 nm bude v převážné většině případů zářit díky tzv. „zjasňovačům“, kdežto ceninový papír nikoli, neboť se u něj jedná o tzv. potlačenou luminiscenci.

Ochranné prvky používané k zabezpečování papírů, kterých je řada druhů, se historicky vyvíjely prakticky od počátků výroby papíru až do současnosti, a trendem doby je vývoj stále dokonalejších bezpečnostních prvků. V současné době jsou proto při výrobě zabezpečených papírů používány jak klasické, tedy historicky ověřené ochranné prvky, které se v papíru objevovaly před několika stovkami let, tak i ochranné prvky moderní, které jsou výsledkem hi-tech technologií.

Speciální kapitolou ochranných prvků z hlediska použitého materiálu je využití tzv. „**polykarbonátu**“ (dále jen PC). Tento materiál se používá zpravidla na výrobu integrovaných datových stran s osobními údaji o držiteli u cestovních dokladů, nebo jako polykarbonátové průkazy totožnosti (ID karty).

Polykarbonáty patří mezi termoplastické polymery čili termoplasty. Snadno se zpracovávají např. vstřikováním nebo lisováním za tepla. Mají dobrou tepelnou odolnost, odolnost proti nárazu, dobré optické vlastnosti a neobvyklou odolnost proti mechanickému poškození. Je-li použit jako základní vrstva, je tvořen několika vrstvami spojenými za vysoké teploty a pod vysokým tlakem. Na rozdíl například od PVC karet vydává polykarbonátová karta při dopadu na tvrdý povrch kovově zvonivý zvuk.

Je-li PC použit jako základní vrstva pro zabezpečené doklady, lze do této vrstvy integrovat řadu zajišťovacích prvků, mezi něž patří např.:

- **podtisk,**
- **zajišťovací tisk,**
- **fluorescentní potisk,**
- **laserově perforovaná sekundární (stínová) fotografie,**
- **proměnlivý laserový obrazec,** nebo
- **průhledové okénko.**

Povrch polykarbonátové karty může obsahovat prvky zjistitelné hmatem, jakými jsou například vystouplé (hmatatelné) laserové gravírování, ražba na fólii a opticky proměnlivé prvky (OVD - Optically Variable Devices). Polykarbonátová karta může obsahovat také mikročip, magnetický proužek nebo optický proužek.

5.1 Ochranné prvky na tiskovinách

Ochranné prvky na tiskovinách jsou vázány vždy na jejich jednotlivé části. Jsou tedy použity v papíru, v tiskových technikách, ve speciálních tiskových barvách, ale i v psacích prostředcích, v barvách razítek a ve spojovacích materiálech. Technických ochranných existuje celá řada a výrobci cenin a dokladů je využívají převážně s ohledem na své technické a finanční možnosti, hlavně pak dle samotné důležitosti předmětu tisku. Jednotlivé chráněné objekty mohou mít až několik desítek ochranných prvků. Tyto prvky mají znesnadnit nelegální výrobu kopií originálu nebo dokladů se smyšlenou identitou a můžeme je podle stupně rozpoznání rozdělit do třech základních skupin:

1. **Veřejné** - určené pro laickou veřejnost. „*Musí mít takový charakter, aby běžný uživatel nevybaven technickými prostředky, pouze poučen o jejich existenci, je dokázal vyhodnotit a na základě jejich absence, nebo odlišnosti, rozpoznat podezřelý objekt.*“³¹
2. **Skryté** - určené pro bankovní pracovníky, pokladníky apod. Tato skupina zahrnuje ochranné prvky, pro jejichž detekci je potřeba nějaké jednoduché, lehko dosažitelné zařízení (např. lupa, UV lampa, kontrolní fix, speciální filtr apod.).
3. **Forenzní** - určené pro specializované laboratoře k jednoznačnému určení pravosti. Tato skupina obsahuje ochranné prvky, k jejichž detekci je potřeba relativně složitá a drahá zařízení či případně další technické znalosti.

Dle umístění ochranných prvků v dokladu dělíme zabezpečovací prvky na:

1. **Ochranné prvky v materiálu** - vodoznak, ochranná vlákna a planžety, metalický pásek a fólie s holografickým motivem (viz kapitola 5.1.1),
2. **Ochranné prvky v tisku** - ofsetový tisk, knihtisk, liniový hlubotisk, irisový přechod barev, barvy s UV fluorescencí, opticky proměnlivá barva (OVI), reliéfní ražba, sklopný obrazec, průhledová značka (viz kapitola 5.1.2),
3. **Ochranné prvky v designu** – mikrotext, gilošové prvky, hologram, kinegram (viz kapitola 5.1.3).

---

³¹ STRAUS, J., *Kriminalistická technika* - 3. vyd. Plzeň, 2012. s. 259-260.

5.1.1 Ochranné prvky v materiálu

Tyto ochranné prvky jsou pevnou a nedílnou součástí dokumentu a řadíme sem:

- a) **Vodoznak**
- b) **Ochranná vlákna a planžety**
- c) **Metalický pásek**
- d) **Fólie s holografickým motivem**

Vodoznak – patří mezi klasické historické ochranné prvky. Tento prvek je také nazýván průsvitkou nebo filigránem. První návrh vodoznaku byl vytvořen v roce 1853 v Číně na zajištění bankovek. Tradičním vodoznakem se rozumí obrázek, text nebo znak, který je vytvořen tlakem vyvíjeným na základní vrstvu během výroby; výsledkem jsou variace tloušťky papíru.

Vodoznak je v některé odborné literatuře nazýván též jako „**Fourdinierův vodoznak**“. V současnosti se mohou vodoznaky na papíru zhotovovat dvěma způsoby. Buď je jejich motiv do hmoty papíru otiskován cylindrem, tedy velkým síťovým válcem, na jehož povrchu je tento motiv tenkým drátkem víceméně „vyšit“, tedy vytvořen podobným způsobem jako při klasickém vyšívání vzorů na látku.

Druhý způsob vytváření vodoznaků je založen na technologii tzv. „**egutérů**“, což jsou válce s malým průměrem umístěné v mokré části papírenského stroje, které otiskují reliéf příslušného motivu průsvitek do hmoty papíru ze svého povrchu.

Vodoznak podle počtu barevných tónů rozdělujeme na:

- **jednotónový,**
- **dvoutónový,**
- **multitónový.**

Právě **multitónový vodoznak** je nejdokonalejším ochranným prvkem vytvořeným v papíru. V současné době je součástí převážné většiny vydávaných dokumentů, dokladů a bankovek.

Mezi nejkvalitnější ochranné prvky patří lokalizovaný portrétní vodoznak v kombinaci s jemným negativním (běločarým) vodoznakem. V dnešní době se tohoto prvku používá na většině ceninových zakázek převážně ve formě průběžného vodoznaku, kdy se na cenině v pravidelných krocích opakuje jeden motiv vodoznaku.

Obrázek 2 – ukázka použití multitónového vodoznaku³²

Ochranná vlákna a planžety – jsou dalším ochranným prvkem používaným při výrobě ceninových papírů zabezpečených proti padělání tím, že jsou různé druhy vláken či planžet obsaženy ve hmotě těchto papírů. Jsou to kupříkladu vlákna, která „svítí“ po ozáření paprsky určité části světelného spektra.

Tato ochranná vlákna se dělí do tří skupin:

- **vlákna viditelná pouhým okem,**
- **vlákna viditelná po ozáření UV paprsky,**
- **vlákna, která mají při běžném pohledu určitý barevný odstín,** ale v UV světle se tento barevný odstín změní na jiný, nebo dokonce prosvětlují v kombinacích.

Ve všech třech případech se většinou jedná o vlákna polyesterová nebo polyamidová. Může být použito i více druhů těchto vláken, různých délek, průměrů a v různých koncentracích, mohou být použita i vlákna vícebarevná (tzn. duhová).

Náročnost použití takovýchto vláken jako ochranného prvku spočívá zejména v tom, aby byla v dostatečné míře zafixována do hmoty zabezpečeného papíru. Dostatečná fixace ochranných vláken je při výrobě papíru s tímto ochranným prvkem velmi důležitým momentem.

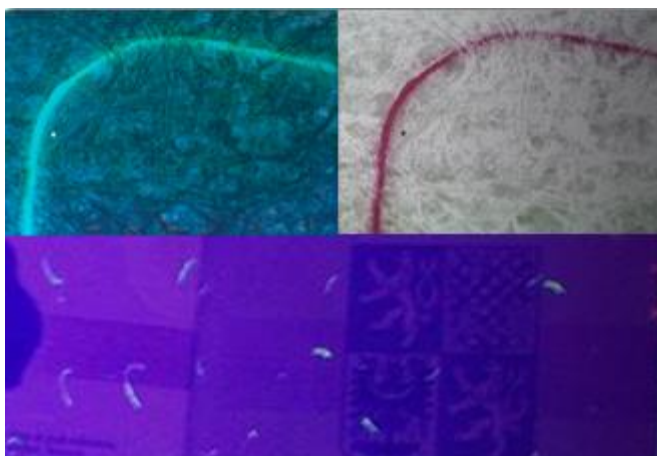
Planžety jsou malé barevné disky zapuštěné (nebo rozptýlené) do papíru během výroby podobným způsobem jako melírovací vlákna. Planžety mohou být také kovové nebo transparentní, rovněž mohou fluoreskovat v UV světle, nebo mohou být vyrobeny z iridescentní hmoty prezentující probíhající barevné změny.

---

³² Zdroj: archiv autora, 2018

V některých zemích se používají i tzv. konfety. Jsou to malá kolečka o průměru 2 až 2,5 mm. Jsou používána na kanadských bankovkách a některých druzích cestovních šeků.

Obrázek 3 – ukázka fluorescentních melírovacích vláken³³

Metalický pásek – nebo také proužek, je v průběhu výroby většinou celý ukrytý ve hmotě papíru tak, aby nebyl patrný na první pohled. Zviditelní se při prosvícení nebo při prohlížení proti světlu. U bankovek se používá zpravidla tzv. „okénkový ochranný proužek“, kdy se proužek v pravidelných intervalech vynořuje a zanořuje do povrchu papíru. Proužky jsou buď to jednobarevné, nebo v závislosti na dopadu světla mohou měnit svou barevnost. Mohou být částečně demetalizované formou různých textů, stejně jako mohou obsahovat holografické prvky apod.

Obrázek 4 – ukázka použití metalického pásku³⁴

³³ Zdroj: archiv autora, 2018

³⁴ Zdroj: archiv autora, 2018

Fólie s holografickým motivem – tyto fólie mohou být dodávány s motivem v nekonečném pásu jako tapetový vzor, nebo jako jednotlivé prvky na pásu fólie, které jsou přesně umístěny do zvolených míst na tiskovině.

Jedná se o speciální opticky variabilní prvky, které obsahují velké množství různých informací, prvků a efektů. Lze vytvářet nepřeborné množství rozličných kombinací, změn kreseb a barev, pohybů v kresbě a rozpínavosti.

Obrázek 5 - ukázka fólie s holografickým motivem³⁵

5.1.2 Ochranné prvky v tisku

Ochranné prvky dokumentu jsou součástí i tisku, čímž se zvyšuje ochrana dokumentu jako celku. Mezi takové ochranné prvky řadíme:

- a) Ofsetový tisk
- b) Liniový hlubotisk
- c) Knihtisk
- d) Irisový přechod barev
- e) Opticky proměnlivá barva
- f) Barvy s UV fluorescencí
- g) Reliéfní ražba
- h) Sklopný obrazec
- i) Průhledová značka

---

³⁵ Zdroj: archiv autora, 2018

Ofsetový tisk, rovněž nazývaný litografie nebo také mokrá ofset, je postup nepřímého tisku, kdy je text nebo obraz přenášen z formového válce s hladkým povrchem na ofsetový válec, který je pokrytý gumovým potahem a odtud pak tištěn na základní vrstvu. Charakteristické je rovnoměrné rozvrstvení barvy a přesné ohraničení. Používá se hlavně při tisku bankovek, dokladů, dokumentů a cenin.

Pro zajišťovací tisk je velmi rozšířená i další nepřímá technika tisku, nepřímý knihtisk (někdy též nazýván suchý, nevlhčený nebo bezvodý ofset). Při této technice se využívá laseru nebo fotografických procesů (např. nyloprint® – fotopolymerní tiskové desky), jejichž aplikací na ohebnou tiskovou desku vzniká reliéfní povrch, kdy pouze jeho vyvýšené části přicházejí do kontaktu s gumovým pláštěm. Výsledek je velmi obdobný technice „mokrého ofsetu“.

Obrázek 6 - ukázka ofsetového tisku³⁶

Liniový hlubotisk - je technika tisku, jejímž použitím vzniká vystouplý hmatatelný reliéf (hmatatelný zajišťovací prvek), rozpoznatelný rovněž v šikmém světle. Tato charakteristická vlastnost hlubotisku je rovněž vhodná pro vytvoření efektu skrytých obrazců. Hlubotisk je technika tisku, jejímž prostřednictvím je obrazec, jenž má být vytištěn, vyleptán či vyryt do povrchu tiskové desky.

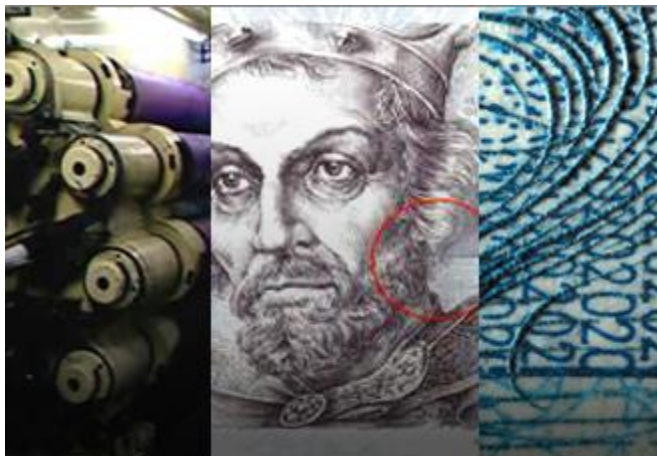
Podstatou výroby liniového hlubotisku je, že se nejprve na tiskovou desku nanese hustá, vysoce pigmentovaná barva a poté je z netisknoucích míst, které nejsou vyhloubeny, barva setřena. Následně je barva, jež zůstala ve vyhloubených částech tiskové desky (tištěný obrazec), přenesena pod vysokým tlakem na základní vrstvu. Základní vrstva pak tlakem pronikne do vyhloubených oblastí tiskové desky. Liniový

---

³⁶ Zdroj: archiv autora, 2018

hlubotisk neboli tisk z hloubky je tradiční způsob tisku. Tento druh tisku vychází z klasické rytiny, kde kresebné prvky jsou rozpracované liniovou, většinou rytou kresbou. Gilošové partie, rastry a různé velikosti písem jsou převážně leptané. Plasticita prvků je vytvářena rozdílností síly linek a zároveň hloubkou reliéfu.

Obrázek 7 – ukázka liniového hlubotisku³⁷

Knihtisk – tato jedna z nejstarších technik tisku, je nejstarší tisk, kterou vynalezl J. G. Gutenberg již roku 1450³⁸, využívá vystouplá tisknouce místa, podobně jako je tomu u razítka. Je jednou z nejstarších technik tisku. Jedná se o techniku přímého tisku, stejně jako (modernější) flexografie, a lze jí využít k potištění téměř jakéhokoli typu základní vrstvy, včetně plastových vrstev. U zabezpečených dokumentů se knihtisk často používá k tisku pořadových (sériových) čísel.

Obrázek 8 – ukázka provedení knihtisku³⁹

³⁷ Zdroj: archiv autora, 2018

³⁸ BANN, D., *Polygrafická příručka* – 1. vyd. Bratislava, 2008, s. 8.

³⁹ Zdroj: archiv autora, 2018

Irisový přechod barev – je často používaný ochranný prvek, který je vidět na většině cenných papírů. Lze jej docílit jen na ceninově upravených tiskových strojích. Jedná se o plynulý přechod barev v jedné tiskové formě na malém úseku kresby. Používá se hlavně v plochách podtiskových rastrů a v gilošových motivech. Tento bezpečnostní prvek je používán u všech typů českých cestovních dokladů, stejně tak i u českých papírových bankovek.

Obrázek 9 – ukázka irisového přechodu barev⁴⁰

Opticky proměnlivá barva (OVI, Optically Variable Ink) – tento druh tiskové barvy má zvláštní složení a mění své zbarvení při změně úhlu pohledu resp. dopadu světla. Tato barva obsahuje mikroskopické částice, jež se projevují jako interferenční filtry. Pro vytvoření efektu je nutný vyšší nános barvy na potiskovaný materiál, a proto se pro aplikaci používá technika hlubotisku nebo sítotisku.

Obrázek 10 – ukázka použití opticky proměnlivé barvy (OVI)⁴¹

⁴⁰ Zdroj: archiv autora, 2018

⁴¹ Zdroj: archiv autora, 2018

Barvy s UV fluorescencí – tento zvláštní druh barvy se využívá pro všechny klasické techniky tisku. Jsou buď viditelné, které ale svítí pod UV světlem určitým odstínem, například žlutě, nebo svítí za denního světla, nebo neviditelné, ale pod UV světlem jsou viditelné. Většinou se používají svítící žlutě, existují však i svítící červeně, modře nebo do zelena atd. Nejčastěji barvy reagují na UV světelné spektrum o vlnové délce 365 nm. Jsou využívány i vlnové délky 313 nm a 254 nm.

Obrázek 11 – ukázka UV jištění⁴²

Reliéfní ražba – je efektní prvek, který je používán na tiskovinách jen občas. Někdy se rovněž označuje jako slepotisk (blind embossing), nebo také suchá pečeť. Jde o bezbarvou ražbu obrazců nebo textu. Zahrnuje ražbu písmen, motivů nebo jiných obrazců pomocí vysokého tlaku a tepla. Tento prvek je viditelný pod šikmým světlem a nahmatatelný pro svůj vystouplý, případně vyhloubený povrch.

Obrázek 12 – ukázka reliéfní ražby⁴³

⁴² Zdroj: archiv autora, 2018

⁴³ Zdroj: archiv autora, 2018

Sklopný obrazec - tento prvek se zařazuje do tiskovin, pokud jsou tištěny liniovým hlubotiskem. Své jméno získal pro svou zvláštní optickou vlastnost. Obrazec se stane viditelným pouze „sklopíme-li objekt ve výši očí do vodorovné polohy proti zdroji světla“⁴⁴. Na místě speciálně upraveném se v tmavě působícím místě po sklopení tiskoviny vynoří daný obrazec nebo určitá informace.

Obrázek 13 – ukázka použití sklopného efektu⁴⁵

Průhledová značka – neboli také soutisk, jde o prvek ochranného charakteru používaný u tiskovin tištěných na bankovkových strojích se simultánním tiskem. Lze tak docílit 100% soutisku přední a zadní strany tiskoviny. Část prvku se vytiskne na přední straně, zbylá část na zadní straně tiskoviny. V průhledu lze sledovat tento obraz celý.

Obrázek 14 – ukázka průhledové značky využívaná u bankovek a dokladů⁴⁶

⁴⁴ STRAUS, J., SUCHÁNEK, J., FÜRBAACH, M., *Kriminalistická neidentifikační zkoumání* - 1. vyd. Praha, 2008. s. 36.

⁴⁵ Zdroj: archiv autora, 2018

⁴⁶ Zdroj: archiv autora, 2018

5.1.3 Ochranné prvky v designu dokladu:

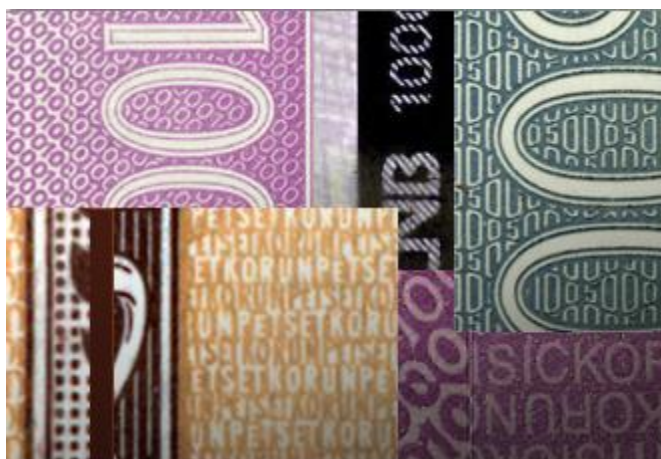
Design dokumentu nebo ceniny je výlučně záležitostí daného státu, který jej vydává. Uplatní se zde různobarevnost, tvarová odlišnost, povrchová úprava a zejména pak různé ochranné prvky, které jsou jeho součástí. Mezi ochranné prvky z pohledu designu řadíme:

- a) **Mikrotext**
- b) **Gilošové prvky**
- c) **Hologram,**
- d) **Kinegram**

Mikrotext - je ochranný prvek nazývaný také **mikrotisk**, jehož účelem je ztížení jeho napodobení tím, že jde o velmi malé, často až pod lupou viditelné a čitelné texty. Plochy nebo řádky z mikropísma na rozhraní reprodukovatelnosti se u cenin používají jako spolehlivý ochranný prvek, který téměř není rozpoznatelný pouhým okem, avšak při zvětšení jsou viditelné. Používají se jak v negativní, tak v pozitivní podobě a to jak v ofsetovém tisku, tak v liniovém hlubotisku.

Drobnými písmeny lze u reprodukované předlohy nahradit i autotypický rastr používaný pro ztvárnění půlbarevných obrázků atd. Základní metody reprodukce často neumožňují vytvořit detailní mikrotisk, proto takový text obsažený v padělaných dokumentech je často nečitelný. V dnešní době lze již reprodukovat mikrotisk ve vysoké kvalitě za využití pokročilých technik reprodukce.

Obrázek 15 – ukázka mikrotisku⁴⁷

⁴⁷ Zdroj: archiv autora, 2018

Gilošové prvky - giloš (z franc. guilloche), nebo také gilošový motiv je jedním z nejstarších ochranných prvků dokladů a bankovek, který plní i estetickou funkci. Tyto prvky byly dříve vytvářeny tzv. „gilošérkami“, dnes je tvoří speciální software.

Je to jemná čárová dekorativní rytina v kovovém podkladu, nejčastěji ornamentálního charakteru. Vytváří se ručně nebo strojově. Používá se zejména na bankovkách, cenných papírech a kolcích jako ochrana proti padělání, dále jako ozdobný prvek na hodinkách, hodinách, špercích a dekorativních předmětech. Přeneseně se používá i pro podobné dekorativní prvky na skle či textiliích.

Jedná se o složité, ale zároveň jemné (komplexní) předem stanovené obrazce, skládající se z propletených nepřerušovaných čar, které jsou sestaveny do geometrických vzorců. Používají se v jedno i vícebarevných sestavách. Jde o tradiční ochranné prvky, které v konečném provedení plní na výrobcích funkci ochrannou i estetickou. Používají se již více než 100 let. Giloše a jiné vzory z jemných čar jsou často kombinovány s irisovým přechodem barev.

Tento ochranný prvek existuje ve formátu:

- pozitivního gilošového vzoru (oblasti mezi čarami nepotíštěny, čáry tištěny),
- negativního gilošového vzoru (oblasti mezi čarami potištěny, čáry netištěny nebo zobrazeny negativně),
- jednobarevné a vícebarevné gilošové vzory.

Obrázek 16 – ukázka gilošových vzorů⁴⁸

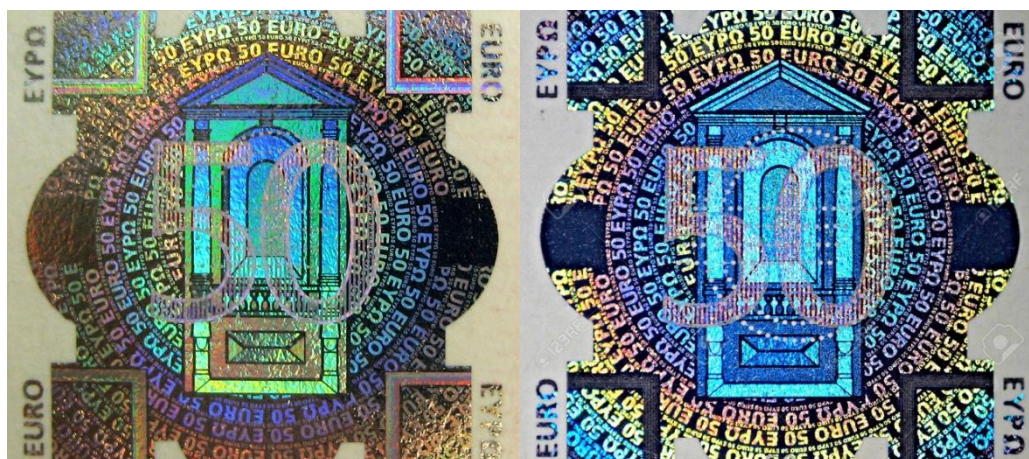
Hologram je nejpoužívanější tradiční typ difrakčního opticky proměnlivého obrazového prvku (DOVID, Diffractive Optically Variable Image Device), který slouží

⁴⁸ Zdroj: archiv autora, 2018

jako zajišťovací prvek. Existuje řada odlišných efektů, např. 2D hologramy (dvourozměrné hologramy) se změnami struktury a barvy, 3D hologramy s různými vyobrazeními, hologramy s kinematickými efekty atd.

Hologramy jsou v současné době velice vyhledávaným způsobem ochrany dokladů, bankovek, cenin, dokumentů a různých dalších tiskovin. Mimo této speciální zabezpečovací funkce mohou být také nositelem celé řady informací.

Obrázek 17 – ukázka holografické ochranné známky na padesáti eurové bankovce⁴⁹

Kinegram® je počítačem vytvořený hologram schopný generovat složené obrazce s vysokým rozlišením. Obsahuje zvláštní typy počítačem vytvořených difrakčních optických elementů. Tyto elementy mohou být sestaveny tak, aby vytvářely kinematické efekty, efekty změny barev či převrácení kontrastu a další zvláštní efekty.

Obrázek 18 – ukázka kinegramu®⁵⁰

⁴⁹ Zdroj: archiv autora, 2018

⁵⁰ Zdroj: archiv autora, 2018

5.2 Mikročip

Mikročip bezkontaktní – jedná se o integrovaný obvod zasazený nejčastěji do pasů, průkazů totožnosti a biometrických povolení k pobytu, pro uchování a zpracování údajů. Ve většině dokladů není čip viditelný, se čtecím zařízením karet komunikuje prostřednictvím elektromagnetických vln **RFID** (RadioFrekvenční Identifikační Technologie). Bezkontaktní čipové karty nevyžadují kontakt se čtecím zařízením, používají rychlé komunikační protokoly, a moderní čipy disponují, jak relativně velkou pamětí (desítky kB), tak i rychlými procesory včetně kryptografických koprocenů. K zahájení přenosu je nezbytné, aby čtecí zařízení bylo umístěno v blízkosti čipu.

Pro použití v elektronických pasech byl Mezinárodní organizací pro civilní letectví **ICAO**⁵¹ vybrán protokol ISO 14443, který umožňuje komunikaci na předpokládanou vzdálenost 0-10 cm. Standard připouští dva druhy zařízení, označují se typem A nebo B a liší se v řadě technických parametrů včetně komunikačního protokolu. Pro použití v elektronických pasech je možné použít kterýkoliv z těchto typů.

V oblasti RFID existuje celá řada standardů, kdy se navzájem liší hlavně použitou frekvencí a vzdáleností, na kterou jsou zařízení schopna komunikovat. V principu existují dvě kategorie RFID zařízení, a to buď aktivní, nebo pasivní. Aktivní zařízení mají vlastní zdroj energie a mohou tak komunikovat na delší vzdálenost a používat komplikovanější procesory. Pasivní zařízení naopak žádný vlastní zdroj energie nemají, a jsou tak odkázána na energii získanou indukci z elektromagnetického pole generovaného snímačem.

Vzhledem k omezené době životnosti baterií napájejících aktivní RFID zařízení a naopak relativně dlouhé době platnosti pasů (10 let) připadají pro využití v pasech v úvahu pouze pasivní RFID čipy.

„Data nacházející se v elektronickém pasu musí být digitálně podepsána vydávající institucí. Toto je významný bezpečnostní prvek, neboť i v případě, kdy padělatel bude mít k dispozici nejmodernější technické vybavení pro vytištění a personalizaci pasu (a tyto technologie jsou opravdu stále dostupnější), nebude moci bez patřičného soukromého klíče vytvořit správný digitální podpis padělaných dat.

---

⁵¹ *Machine readable travel documents* [online]. Kanada: ICAO, 2015 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z WWW: <https://www.icao.int/publications/Documents/9303_p9_cons_en.pdf>

*Tento způsob ochrany dat digitálním podpisem se nazývá pasivní autentizace a je povinnou součástí všech elektronických pasů“.*⁵²

Doklady obsahující čip s biometrickými údaji jsou označeny mezinárodně standardizovaným piktogramem takto:

Elektronické pasy, které obsahují biometrická data, se nazývají **biometrické pasy** nebo také **e-pasy**. Čip může být zasazen do silné vrstvy transparentní fólie, nebo do desek dokladu a v současné době bývá stále častěji tento nosič dat uložen do zvláštní polykarbonátové strany. Nejrozšířenějším biometrickým identifikátorem pro celosvětovou použitelnost je vedle **obličeje držitele** dokladu tradičně **otisk prstu**.

Dalšími, používanými biometrickými identifikátory jsou **snímek duhovky a geometrie ruky**, které jsou však nepovinné, a rozhodnutí, zda je do čipu ukládat nebo ne, je věcí vydávajícího státu. Členské země EU však na základě nařízení Rady (ES) č. 2252/2004⁵³ ze dne 13. prosince 2004 „o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy“ a následných rozhodnutí evropské komise musely začít vydávat biometrické pasy s tváří držitele od 28. srpna 2006, s otiskem prstu pak od 28. června 2009.

Otisky prstů musí být chráněny mechanismem rozšířeného řízení přístupu EAC (Extended Access Control), kdy jde o ověření terminálu v rámci strojově čitelné zóny dokladu. Výše uvedené nařízení dále stanoví pouze specifikace, které nejsou tajné. Tyto specifikace je třeba doplnit specifikacemi, které budou uchovány v tajnosti, aby se předešlo riziku padělání a pozměňování.

Tato norma je důležitá pro stanovení dalších technických specifikací pro cestovní pasy a cestovní doklady týkající se dalších bezpečnostních prvků a požadavků včetně zdokonalených norem na ochranu proti padělání, napodobování a pozměňování, dále pak technických specifikací na média pro uchování biometrických

---

⁵² *Elektronické pasy* [online]. Brno: Zpravodaj ÚVT MU, 2011 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://webserver.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/534.html#lit3>>

⁵³ *O normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy* [online]. Evropská unie: Nařízení rady, 2004 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:385:0001:0006:CS:PDF>>

prvků a jeho zabezpečení, včetně zabránění neoprávněnému přístupu a v neposlední řadě požadavků na kvalitu a společné normy pro zobrazení obličeje a otisků prstů.

Aby byla zachována bezpečnost dat, používá se základní kontrola přístupu (BAC) – bezkontaktní čip lze přečíst příslušným čtecím zařízením pouze tehdy, byl-li odblokován potvrzením kódu PIN. Výměna dat je pak chráněna prostřednictvím zakódovaného protokolu PKI (Public Key Infrastructure).

V policejní praxi pak lze porovnání biometrických údajů uložených v čipu s biometrickými charakteristikami držitele dokladu provést za použití příslušného biometrického systému, kdy se používá jak automatizovaný, resp. samoobslužný systém odbavování, známý také jako **e-gate**⁵⁴ (jedná se o brány systému EasyGO), tak přímá fyzická kontrola, kdy porovnání biometrických charakteristik držitele dokladu s informacemi v čipu provádí s využitím čtecího zařízení fyzická osoba.

Mikročip – kontaktní – jde o integrovaný obvod (mikročip) pro uchování a zpracování údajů, zasazený kupříkladu do průkazů totožnosti. Bezpečné elektronické médium obsahuje např. osobní údaje: jméno, datum narození, místo narození, vydávající orgán a digitalizovanou verzi fotografie držitele.

Průkaz totožnosti s kontaktním čipem musí být vložen do čtecího zařízení tak, aby udržoval kontakt s elektrickými konektory a byl schopen načíst z dokladu informaci. Viditelnými částmi modulu čipu jsou typické zlaté kontakty.

Obrázek 19 – ukázka kontaktního mikročipu u průkazu totožnosti Portugalska⁵⁵

⁵⁴ eGate – rychlejší odbavování na letišti [online]. Praha: Policie ČR, 2017 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/egate-rychlejsi-odbavovani-na-letisti.aspx>>

⁵⁵ Zdroj: archiv autora, 2018

5.3 Biometrie v dokladech

*„Biometrické technologie přinášejí vyšší stupeň zabezpečení, protože vycházejí z jedinečných rysů každého člověka, ať už jsou to otisk prstu, snímek oka, obličej a podobně. Výhodou je, že autentifikační prvek, kterým jste vy sám, nemůžete zapomenout ani ztratit“.*⁵⁶

*„Podle základního principu identity každá osoba je identická jen a pouze sama se sebou. Jestliže vědecky prokážeme, že i naše fyzické a psychické charakteristiky jsou jedinečné, pak je lze úspěšně použít pro efektivní identifikaci osoby s velmi vysokým stupněm jedinečnosti a tedy následně i bezpečnosti a prokazatelnosti. Identitu osoby je pak téměř nemožné absolutně napodobit nebo pozměnit. Nelze ji ani odcizit, protože identifikační charakteristiky jsou bezprostředně spojené s identifikovanou osobou. Biometrická identita je pro každého člověka navíc přirozená - vlastní, je s ním spojena již od narození.“*⁵⁷

Biometrická identifikace osob byla v minulosti spojena s policejně soudními a bezpečnostními systémy. Teprve později nacházela své civilní a komerční uplatnění. Dnešní rozvoj technologií umožňuje uplatnění biometrické identifikace současně ve všech směrech a oborech lidské činnosti.

Biometrie je vědní obor zabývající se studií a zkoumáním živých organismů, především člověka, a měřením jeho biologických (anatomických a fyziologických) vlastností a také jeho chováním, tzn. behaviorálních charakteristik.

Biometrika se věnuje studiu metod vedoucích k rozpoznávání člověka na základě jeho unikátních proporcí nebo vlastností. V zahraničí je pojem **biometric** přímo vykládán jako proces automatizované metody rozpoznávání jedince založený na měřitelnosti biologických a behaviorálních vlastností.⁵⁸

V problematice biometrie je nutné správně rozumět základním pojmům, jelikož mají původ v anglickém jazyce a do češtiny bývají občas nesprávně překládány.

---

⁵⁶ *Biometrické metody autentizace* [online]. Praha: CIO Business World, 2017 [cit. 2017-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://businessworld.cz/analyzy/biometricke-metody-autentizace-soucasnost-a-perspektiva-1-3-13570>>

⁵⁷ RAK, R., MATYÁŠ V., ŘÍHA, Z., A KOL., *Biometrie a identita člověka ve forezních a komerčních aplikacích* - 1. vyd. Praha, 2008, s. 90.

⁵⁸ ŠČUREK, R. *Biometrické metody identifikace osob v bezpečnostní praxi* – studijní materiál VŠB - Ostrava, 2008, s. 4

Recognition (rozpoznávání) - je druhový termín, který nutně nemusí znamenat identifikaci ani verifikaci. Jedná se o rozpoznávání člověka použitím vhodné tělesné vlastnosti.

Verification (ověření nebo verifikace) - označuje proces, během kterého se biometrický systém pokouší potvrdit totožnost jedince, který se s ní prokazuje, srovnáním sejmутého vzorku (např. otisk prstu) s již dříve zapsaným (tzv. šablonou neboli template). Jedná se o tzv. „princip one-to-one“.

Identification - identifikace je proces, kdy se biometrické systémy pokouší určit totožnost neznámého jedince. Biometrická informace je sejmuta z konkrétního člověka a porovnávána se všemi uloženými vzorky (šablonami). Princip je znám jako „one-to-many“.

Authentication (autentifikace, autentizace nebo legalizace) - je pojem, který lze sloučit s termínem rozpoznávání. Ovšem na konci procesu v tomto případě získá uživatel určitý status, např. oprávněný/neoprávněný atd.⁵⁹

K hlavním výhodám biometrické identifikace patří:

- nelze ji zapomenout nebo ztratit;
- je těžké ji odcizit nebo napodobit;
- je nepřenositelná – nemůže být sdílena jinou osobou;
- vysoká přesnost a rychlost identifikace;
- je velice snadno a rychle použitelná;
- je lidsky přirozená;
- možnost plné nebo částečné automatizace.

Biometrie v dokladech je tedy souborem vědních poznatků, založených především na statistickém a analytickém přístupu, jejichž předmětem je zkoumání a následné praktické využití měřitelných charakteristik živých organismů s cílem jejich následné jednoznačné identifikace nebo verifikace. Člověk je nejčastějším objektem tohoto zkoumání, dle jeho vlastností a zvláštních znaků. Toto poznání má v oblasti zaměřené na problematiku dokladů vždy bezpečnostní charakter.

V angličtině je tento obor souhrnně označován výrazem *biometrics*, ve francouzštině *biométrie*, němčině *biometrie* a italštině *biometria*. Pod tímto pojmem

---

⁵⁹ ŠČUREK, R. *Biometrické metody identifikace osob v bezpečnostní praxi* – studijní materiál VŠB - Ostrava, 2008, s. 5

si můžeme představit měřitelné biometrické charakteristiky, kterými jsou např. obrazce papilárních linií, nebo charakteristické anatomické body oční sítnice, popřípadě DNA dané osoby.

Tyto znaky se snímají, zpracovávají, vyhodnocují a uchovávají pro proces pozdější identifikace nebo verifikace.

Pro identifikaci osoby se využívají rovněž specifické rysy lidského chování, jež se v odborné literatuře nazývají **behaviorální**. Behaviorální biometrické charakteristiky jsou v praxi používány méně často než objektivnější anatomické nebo fyziologické charakteristiky člověka.

Předpokladem pro využití každé charakteristiky je tedy její jedinečnost, stálost, praktická měřitelnost, a technologická možnost dalšího zpracování zaměřeného na vyhodnocování porovnáním charakteristik, patřících různým jedincům.

Automatizovaná realizace identifikačního procesu se tak stává jedním z hlavních atributů definice biometrické identifikace:

"Biometrická identifikace je automatizované využití jedinečných, měřitelných anatomických nebo fyziologických charakteristik nebo projevů člověka k jednoznačnému zjištění nebo ověření jeho identity."⁶⁰

5.3.1 Základní biometrické identifikační metody

Zde je na místě uvést stručný přehled základních biometrických identifikačních metod používaných v běžné praxi, mezi které řadíme:

- **Otisky prstů (Fingerprints),**
- **Oční duhovku (Iris),**
- **Oční sítnice (Retina),**
- **Geometrie ruky (Hand Geometry),**
- **Hlas (Voice),**
- **Tvář (Face),**
- **Podpis (Signature),**
- **DNA.**

---

⁶⁰ RAK, R., MATYÁŠ V., ŘÍHA, Z., A KOL., *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích* - 1. vyd. Praha, 2008, s. 105.

Otisky prstů (Fingerprints) - symbol biometrické identifikace, existující již přes sto let a téměř stejnou dobu soudně akceptovatelný. Otisky prstů jsou uznávány celosvětově jako standard policejně-soudní i bezpečnostně-komerční identifikace.

Metoda je založena na unikátních obrazcích papilárních linií. Snímání otisků prstů se obvykle provádí obarvením vzorů papilár a jejich přenesením na papírový nosič pomocí daktyloskopické černě. Pro tyto účely již byly vyvinuty i speciální opticko-elektronické čipy umožňující přímé snímání otisků. V tomto případě jde o tzv. „live scanning“.

Oční duhovka (Iris) - barevný kruh kolem zorničky lidského oka obsahuje specifické unikátní identifikační body, pomocí kterých je možné s velkou přesností stanovit identitu osoby. Duhovka se skládá z náhodně rozmístěných, v čase neměnných barevných struktur, podobných sněžným vločkám. Žádné dvě duhovky oka nejsou stejné. Snímání probíhá za pomoci standardní video technologie.

Oční sítnice (Retina) - obsahuje rovněž dostatek specifických anatomických bodů, které zajišťují vysokou identifikační přesnost. Snímání biometrického vzorku probíhá světelným paprskem. Bílá sítnice lidského oka část paprsku pohlcuje, část odráží. Takto je zmapováno řečiště drobných žilek a cévek sítnice, které zůstává během života jedince téměř neměnné.

Geometrie ruky (Hand Geometry) - je pokládána za praotce plně automatizované bezpečnostně-komerční identifikace osob, kterou je možné realizovat na základě anatomicko-geometrických charakteristik lidské dlaně a prstů již v 70. letech 20. století. Podstatou této metody je dvou nebo třírozměrné měření délek nebo šířek jednotlivých prstů, kloubů nebo kostí. Metoda byla poprvé použita pro ochranu přístupu k burzovním informacím a v objektech amerického jaderného výzkumu v Los Alamos.

Hlas (Voice) - lidský hlas obsahuje také biometrické charakteristiky, které nelze zaměnit nebo zapomenout. Lidský hlas má charakteristiky fyziologické i behaviorální. Akustický signál hlasu je transformován za normálních okolností do unikátního digitálního kódu.

Tvář (Face) - je rovněž vlastní a tedy specifická pro každou osobu. Výkonné počítačové technologie dokáží rozpoznávat tváře jednotlivých lidí podobným způsobem jako člověk. Lidská tvář obsahuje identifikační (antropologické) body, které jsou specifické a časově neměnné.

Podpis (Signature) – další biometrická charakteristika člověka, která je využitelná pro jednoznačnou identifikaci osoby. Nezpracovává se dnes jen statický

obraz podpisu, ale vyhodnocují se i dynamické charakteristiky při jeho psaní – rychlost pera, přítlak, směr podpisu a další relační charakteristiky.

DNA - resp. identifikace člověka podle jeho DNA má všechny předpoklady stát se tím nejpresnějším a nejspolehlivějším identifikátorem lidské bytosti. Obsahuje obrovské množství informací o každé osobě. Jen nepatrná část z nich je již dostačující pro identifikaci osoby. V 21. století bude hrát v kriminalistice i dalších oborech stejnou roli, jako daktyloskopie ve století dvacátém. Po analogii daktyloskopického otisku se proto v této souvislosti hovoří o genetickém otisku.

5.3.2 Kritéria pro biometrické technologie

Následující charakteristiky jsou důležité jak pro samotnou funkčnost biometrických identifikačních a verifikačních technologií, tak i pro jejich praktické efektivní nasazení, tedy celkovou úspěšnost.

Některá kritéria jsou spojena se základní teorií a praxí identifikace/verifikace a ochrany osobních údajů, jiné odrážejí ekonomičnost, praktičnost i společenskou a finanční přijatelnost.

Základní a podstatné biometrické znaky zahrnují následující vlastnosti:

- **Jedinečnost (unikátnost),**
- **Neměnnost,**
- **Měřitelnost,**
- **Uchovatelnost,**
- **Spolehlivost,**
- **Exkluzivita,**
- **Praktičnost,**
- **Přijatelnost,**
- **Uživatelská přívětivost.**

Jedinečnost (unikátnost) - biometrické charakteristiky dané identifikační metody musí být dostatečně jedinečné (unikátní), aby bylo možné odlišit jednu osobu od druhé s vysokou přesností a spolehlivostí.

Neměnnost – je vlastnost markantů, na kterých je založena biometrická identifikace. Podstatou je to, že zvolené identifikační znaky musí být v čase alespoň relativně neměnné. Je žádoucí, aby vlastnosti člověka, které se měří, dokumentují a dále technologicky zpracovávají, byly neměnné po celou dobu jeho života, nebo přinejmenším dobu od produktivního do důchodového věku. Optimální je absolutní stálost identifikačních znaků, což je u člověka velmi problematické.

Měřitelnost - charakteristiky, na nichž je založena identifikace, musí být měřitelné a symbolicky vyjádřitelné. Musí být dopředu známa teoretická i praktická chybovost měření, než je biometrická metoda (technologie, zařízení, snímací prvek atd.) zavedena do rutinní praxe.

Uchovatelnost - naměřené identifikační charakteristiky musí být možné uchovávat (archivovat) s přijatelnými náklady, aniž by došlo ke ztrátě jejich kvality.

Spolehlivost - proces měření, zpracování, ukládání a vyhodnocování biometrických charakteristik musí být dostatečně spolehlivý a kdykoliv zopakovatelný se stejnými výsledky.

Exkluzivita - identifikační metoda by měla být dostatečná (úplná) takovým způsobem, aby nebyla nutná další podpůrná identifikační činnost (založená např. na jiné metodě identifikace).

Praktičnost - metoda musí být ve všech směrech praktická. Uživatel by měl být v minimálním kontaktu s technologickým zařízením a během procesu identifikace ztratit co nejméně času, měl by vykonat minimální množství požadovaných úkonů.

Měření by mělo být, co se týká identifikace a verifikace, co nejjednodušší, mělo by obsahovat co nejméně měřených a ukládaných charakteristik a vyžadovat minimum tréninku uživatele.

Přijatelnost - snímání, stejně tak jako další zpracovávání, uchovávání a vyhodnocování biometrických údajů by mělo být přijatelné (osobně, společensky, sociálně, nábožensky, politicky, eticky, atd.) pro vysoké procento lidí. Musí být vyloučeny takové technologické metody a postupy, které vyžadují zásah do části lidského těla, tj. provádějí zásah do integrity člověka a jakýmkoliv způsobem lidský organismus poškozují nebo oslabují.

Výběr identifikační technologie a její technické realizace je velmi citlivou psychologickou záležitostí a proto samotná identifikace nesmí v žádném případě narušovat soukromí jakékoliv osoby. Je více než důležité, aby byla zajištěna ochrana

všech získaných údajů před případným neoprávněným přístupem nebo dokonce zneužitím.

Uživatelská přívětivost - proces snímání a vyhodnocování nesmí být nijak vtíravý, ale naopak, musí být nerušivý. Osoba by neměla mít žádné pocity diskriminace v souvislosti např. s barvou pleti, věkem, profesí, svým fyzickým, fyziologickým nebo psychickým stavem nebo dalšími získanými charakteristikami.

Obrázek 20 – základní kritéria hodnocení biometrických technologií⁶¹

Osobní doklady, obsahující čip s biometrickými údaji, představují v současné době naprostý vrchol technického zabezpečení. V případě e-pasů jsou osobní údaje uloženy v zapuštěném mikročipu.

Podle specifikací Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO), jsou v bezkontaktním mikročipu uloženy údaje obsažené ve strojově čitelné zóně (MRZ) strany s osobními údaji cestovního pasu a fotografie držitele jakožto interoperabilní biometrický identifikátor.

⁶¹ Zdroj: RAK, R., MATYÁŠ V., ŘÍHA, Z., A KOL., *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích* - 1. vyd. Praha, 2008, s. 113.

Rovněž se používají další biometrické identifikátory, např. otisky prstů nebo snímky duhovky.

Biometrické údaje uložené v čipu lze porovnat s biometrickými charakteristikami držitele dokladu a s informacemi uvedenými na straně obsahující osobní údaje.

Mezi nejdůležitější a také stěžejní důvody využívání čipů jako bezpečnostního prvku do dokladů totožnosti jsou:

- a) vzájemné sjednocení dokumentu a jeho držitele,**
- b) zvýšení úrovně zabezpečení dokumentu,**
- c) šifrování neboli kryptografie údajů.**

V rámci samotného čtení dat z dokladu jsou pomocí speciální čtečky nejprve opticky přečtena data ze strojově čitelné zóny, následně dochází na základě propočtu symetrického klíče k dešifrování dat ze samotného čipu.

6 KAZUISTIKA

V této kapitole bude uveden jeden z mnoha případů nedovolené migrace na území České republiky, který byl zadokumentován v roce 2015 v rámci Evropské migrační krize Odborem cizinecké policie Praha a který věrně dokumentuje nejen ukázkovou součinnost mezi jednotlivými složkami cizinecké policie, ale především poukazuje na značnou složitost řešení situací spojených s neoprávněným vstupem a pobytem osob třetích zemí na území ČR, k čemuž nezdědky využívají neregulérních dokladů.

Tato kauza byla posuzována dle právních norem platných v době spáchání protiprávního jednání.

Hlídka Odboru cizinecké policie (dále jen OCP), oddělení pobytových kontrol, pátrání a eskort (dále jen „OPKPE“) prováděla na území hlavního města Prahy dne 15. 07. 2015 pobytovou kontrolu dle ustanovení § 167 odst. 1) písm. d) zákona č. 326/1999 Sb.⁶². V 12.45 hodin téhož dne hlídka na adrese Praha 2, ul. Wilsonova 301/10, v prostoru Wilsonova nádraží, ve vlaku EC 174 směr Budapešť – Berlín kontrolovala osobu cizí státní příslušnosti. Cizinec byl hlídkou OPKPE vyzván dle § 63 odst. 2 písm. b) zákona č. 273/2008 Sb., k prokázání totožnosti, přičemž osoba se prokázala průkazem totožnosti Řecka č. IX699669 vydaným na jméno J.S., narozeného 01. 01. 1978, st. příslušnost Řecko jako svým vlastním. Současně předložila i jízdní doklad Maďarských státních drah č. 475476 s vyznačeným nástupem dne 15. 07. 2015 v Budapešti s cílovou stanicí v Berlíně. Kontrolou předloženého průkazu totožnosti Řecka vzniklo podezření, že se jedná o neregulérní doklad. Proto byl cizinec hlídkou dotázán, zda se skutečně jedná o jeho doklad a zda je tento doklad pravý, což cizinec potvrdil.

Na základě vzniklého podezření, že se může jednat o padělaný doklad, byl cizinec dne 15. 07. 2015 ve 12:55 hodin zajištěn dle ustanovení § 27 odst. 1 písm. d) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, *"policista je oprávněn zajistit cizince, jestliže je důvod se domnívat, že cizinec neoprávněně vstoupil na území České republiky nebo zde neoprávněně pobývá."*⁶³

---

⁶² ČESKO, Zákon č. 326/1999 Sb. zákon o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 106, s. 7439.

⁶³ ČESKO, Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4091.

Osoba byla poučena ve smyslu ustanovení § 13 zákona č. 273/2008 Sb., o jeho právech a povinnostech před a během eskorty.

Osoba s poučením souhlasila a vzala jej na vědomí. Poté byla provedena bezpečnostní prohlídka osoby dle ustanovení § 35 odst. 2 písm. a) zákona č. 273/2008 Sb. s negativním výsledkem. Cizinec byl převezen na místní součást OPKPE Praha 8, Karlín, k dalšímu opatření. Následným ověřením identifikačních údajů cizince v dostupných evidencích policie České republiky bylo zjištěno, že se cizinec zdržuje na území České republiky neoprávněně, neboť zde pobývá bez platného povolení k pobytu a není ani žadatelem o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky.

Dále bylo provedeno sejmutí a následné porovnání kontrolních otisků prstů cizinky s databází daktyloskopických karet v systému AFIS⁶⁴, kde nebyla nalezena shoda.

Výše uvedený řecký doklad byl předán policistům oddělení dokladů a specializovaných činností (dále jen ODSČ), kteří potvrdili, že se jedná o padělaný doklad.

Prohlídkou osobních věcí cizince byly nalezeny dokumenty prokazující pravou totožnost zajištěné osoby. Bylo zjištěno, že se jedná o M.J., narozeného 23. 01. 1975, státní příslušnost Sýrie. Tuto svou totožnost cizinec potvrdil.

Vzhledem k tomu, že se cizinec prokazoval v rámci pobytové kontroly padělaným průkazem totožnosti občana Řecka jako svým vlastním a pravým, vzniklo podezření, že se dopustil jednání mající znaky přečinu. Proto bylo s cizincem oddělením dokumentace OCP Praha (dále jen OD) podle § 179a odst. 1 trestního řádu⁶⁵ zahájeno se souhlasem Obvodního státního zástupce pro Prahu 2 zkrácené přípravné řízení pro podezření z jednání majícího znaky přečinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 trestního zákoníku⁶⁶.

Dne 15. 07. 2015 v 14.20 hod. byl cizinec se souhlasem dosahujícího státního zástupce pro Prahu 2 zadržen podle § 76 odst. 1 trestního řádu a byly s ním zahájeny úkony trestního řízení.

Na základě žádosti OD policisté ODSČ zpracovali na padělaný průkaz totožnosti

---

⁶⁴ Interní materiál Policie České republiky – daktyloskopický identifikační systém AFIS (Automatic Fingerprint Identification System), elektronická databáze daktyloskopických karet

⁶⁵ČESKO, Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 514-576.

⁶⁶ ČESKO, Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 435.

občana Řecka odborné vyjádření dle § 105, odst. 5 trestního řádu oboru kriminalistika, odvětví technické zkoumání dokladů a písemností a společně s fotodokumentací pak předali jako důkazní prostředek OD, s konstatováním, že se jedná o celkový padělek. Předložený podezřelý doklad byl zkoumán pomocí technických prostředků a dokumentace cestovních dokladů za použití videospektrálního komparátoru Foster&Freeman VSC40, optického videomikroskopu Motic a za využití databáze vzorů dokladů DATEX, ARGUS, D223, DocIS a iFADO.⁶⁷

Na žádost OD byly policisty ODSČ provedeny identifikační úkony osoby spočívající v sejmutí otisků, vyfotografování, odebrání bukálních stěrů a kompletního popisu osoby, kdy vše bylo následně vloženo a zadokumentováno do informačního systému FODAGEN⁶⁸.

V rámci správního řízení bylo dne 16. 07. 2015 s cizincem zahájeno řízení o povinnosti vycestovat z území České republiky dle § 50a odst. 3 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., neboť neoprávněně vstoupil a pobýval na území České republiky.

S cizincem byl sepsán protokol o podání vysvětlení, ve kterém uvedl, že vycestoval ze Sýrie v červnu 2013. Nejříve do Istanbulu v Turecku, kde pobýval osm měsíců a poté odjel do Izmiru, kde pobýval asi 20 dnů. Následně, po zaplacení 800 USD převaděčům byl převezen s dalšími běženci na ostrov Matalini v Řecku. Na tomto ostrově se nahlásil policii, kde s ním byl sepsán nějaký mu neznámý dokument a poté byl převezen do pevninského Řecka, do Atén. V Aténách pobýval tři měsíce v pronajatém bytě se svými čtyřmi krajany. V Řecku pracoval různě na stavbách. Z Atén následně odcestoval na ostrov Gryt, kde pobýval deset měsíců. Zde pracoval v zemědělství. Potom se vrátil do Atén, odkud odjel autobusem do města Salonik. Zde překročil řecko-makedonskou hranici. Makedonií procházel čtyři dny pěšky, kdy došel na vlakové nádraží, odkud se přepravil vlakem k Srbské hranici. Srbskou hranici překročil opět pěšky.

V Srbsku se cizinec nahlásil na policii, kde mu bylo vydáno rozhodnutí o povinnosti opustit Srbsko ve lhůtě 72 hodin. V Srbsku potkal krajana, který mu za 1200 Eur předal Řecký doklad totožnosti. Autobusem se uvedený přepravil k Maďarské hranici, kterou překročil v noci zcela mimo oficiální hraniční přechod. Po překročení hranice byl následně zadržen maďarskou policií a byl umístěn

---

⁶⁷ Interní materiál Policie České republiky – neveřejná informační databáze vzorů dokladů dostupné pouze z policejního intranetového systému.

⁶⁸ Interní materiál Policie České republiky – informační systém FODAGEN (foto, daktyloskopie, genetika) – celostátní automatizovaný manuálně aktualizovaný určený ke zpracování informací o provedených identifikačních úkonech.

v uprchlickém táboře, kde mu byly sejmuty otisky prstů a vystaveny další dokumenty.

Z tábora ilegálně odešel po dvou dnech a odjel do Budapešti. V Budapešti si zakoupil jízdenku na vlak do Berlína. Vlak měl jednu ze zastávek i v Praze, kde byl uvedený zajištěn policií České republiky.

Cizinec uvedl, že nemá nikde v Evropské unii zajištěno ubytování. Uvedl také, že nemá v žádné ze zemí Evropské unie udělen pobyt a že nemá v plánu zůstat na území České republiky. Do protokolu uvedl, že není rodinným příslušníkem občana Evropské unie a v České republice nemá osobu, vůči níž by měl vyživovací povinnost.

Potvrdil, že k České republice ho nic neváže, neboť jeho jediným cílem bylo, dostat se do Německa, kde měl údajně v úmyslu pracovat. Proto bylo v danou chvíli povinností správního orgánu posoudit při svém rozhodování otázku, zda existuje reálný předpoklad předání cizince, v tomto případě na území Maďarska, či Řecka.

Spisovým materiálem bylo doloženo, že reálný předpoklad předání cizince je naplněn, neboť dle čl. 18 odst. 1 písm. b) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, *"je členský stát příslušný podle tohoto nařízení povinen přijmout zpět státního příslušníka třetí země nebo osobu bez státní příslušnosti, jehož žádost se posuzuje, a který učinil žádost v jiném členském státě nebo který učinil žádost v jiném členském státě nebo který se nachází na území jiného členského státu bez povolení k pobytu"*.

Veškeré doposud zjištěné skutečnosti nasvědčovaly tomu, že na území Řecka a Maďarska bylo s cizincem vedeno řízení o azylu, správní orgán policie České republiky byl proto přesvědčen, že tato skutečnost zakládá důvod pro zahájení řízení dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států, v průběhu kterého bude rozhodnuto o předání cizince na území příslušného členského státu Evropské unie. Skutečnost, že cizinec podal žádost v jiném členském státě, dosvědčují nalezené dokumenty a odezva z databáze EURODAC⁶⁹.

Článek 28 odst. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, stanoví, že členské státy mohou zajistit dotyčnou osobu za účelem její přemístění podle tohoto nařízení, existuje-li vážné nebezpečí útěku

---

⁶⁹ Eurodac (European dactyloscopy) [online]. Evropská unie: Systém pro srovnání otisků prstů žadatelů o azyl a některých kategorií ilegálních přistěhovalců, 2010 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:133081>>

na základě posouzení každého jednotlivého případu, a pouze pokud je zajištění přiměřené a nelze účinně použít jiná mírnější donucovací opatření. Uložení mírnějších donucovacích opatření v daném případě shledal správní orgán jako nedostačující.

K tomuto závěru se přiklonil správní orgán poté, co zjistil, že cizinec nemá dostatek finančních prostředků potřebných pro pobyt na území České republiky, dále nemá v České republice stálou adresu a zároveň také není jazykově vybaven.

Při posuzování důvěryhodnosti osoby cizince bylo nutno přihlídnout k tomu, že si pro cestu do Německa pořídil padělaný doklad, který předložil během bytové kontroly v Praze na Wilsonově nádraží, kdy za toto své jednání byl dne 16. 07. 2015 odsouzen Trestním příkazem Č.j.: 5T234/2015 Obvodního soudu pro Prahu 2 k trestu vyhoštění na 5 let. Toto jeho jednání ve správním orgánu vyvolalo obavy, že pokud by cizinci byla dána možnost svobodně se pohybovat po území České republiky, toto jednání by se opakovalo. Dle zákonných norem správní orgán nemůže dopustit, aby se na území České republiky svévolně pohybovaly osoby, které nespolupracují se státními orgány, a tyto osoby by v případě úkrytu správní orgán nemohl dohledat.

Po zhodnocení popsaného skutkového stavu dospěl správní orgán k závěru, že je dostatečně odůvodněn závěr pro vydání rozhodnutí o zajištění, neboť z prokázaného jednání by mírnější donucovací opatření nebyla účinná a uložení zvláštních opatření za účelem vycestování podle § 123b zákona č. 326/1999 Sb., je z hlediska jednání účastníka správního řízení nedostačující.

Příslušný správní orgán, konkrétně Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, byly této věci povinen zajistit náležitosti, které jsou nezbytné k realizaci předání, tak aby bylo uskutečnitelné v době trvání zajištění.

Správní orgán stanovil dobu 30 dnů trvání zajištění i s ohledem na skutečnost, že o přijetí cizince musí rozhodnout dožádaný členský stát EU, tedy státní orgány Maďarska, či Řecka. Příslušný správní orgán, který je žádá o převzetí cizince, je povinen podat žádost o převzetí nebo přijetí zpět do jednoho měsíce, přičemž požádá dožadovaný stát o urychlenou odpověď.

Dožadovaný stát je oprávněn provádět úkony k ověření, zda je příslušný k řízení o azylu, přičemž odpověď na žádost dožadovaného členského státu musí být učiněna do dvou týdnů.

Po této lhůtě nebo kladné odpovědi orgánu Maďarska, či Řecka je příslušný správní orgán povinen dle čl. 28 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU)

č. 604/2013 ze dne 26. června 2013⁷⁰, přemístit osobu do dožadujícího členského státu, jakmile je to možné. Je tedy zřejmé, že správní orgán stanovil dobu trvání zajištění zcela přiměřenou a odpovídající pro vedené řízení o předání cizince na území příslušného členského státu, přičemž stanovená doba zajištění odpovídá době, po kterou je Česká republika povinna podat žádost o převzetí do příslušného členského státu Evropské unie.

Výše uvedené skutečnosti zakládaly důvod pro zajištění cizince do detenčního zařízení pro zajištění cizinců v Bělé - Jezové podle ustanovení § 129 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., a jeho následného předání do země, kde si požádal oficiálně o azyl, podle použitelného právního předpisu Evropských společenství, v tomto případě dle takzvaného Dublinského systému, jehož právním základem je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013.

Řecko, pro značné vnitřní problémy a vyčerpání záchytných center cizince zpětně nepřijímalo, proto byla žádost zaslána pouze oprávněným orgánům do Maďarska. Maďarská strana žádost o vzetí cizince zpět na své území akceptovala a uvedený cizinec byl po nutné komunikaci s dotčeným státem, po obstarání potřebných přepravních dokladů a zabezpečení policejní eskorty k místu předání dne 14. 08. 2015 letecky eskortován oddělením doprovodu letadel Policie ČR na území Maďarska.

Vstupem České republiky do Schengenského prostoru se otevřely hranice pro volný pohyb osob. Tímto se ale také zvýšil počet cizinců, kteří na území České republiky pobývají neoprávněně, bez platného povolení k pobytu nebo s padělaným či pozměněným dokladem. Poměrně častým jevem je i zneužití cizího cestovního dokladu, kdy osoba využívá podoby s držitelem tohoto dokladu. Tímto konkrétním případem jsem chtěl poukázat nejen na situaci nedávno minulou, ale hlavně na současný stav migračních trendů v České republice.

---

⁷⁰ *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013* [online]. Evropská unie: Kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států – tzv. nařízení Dublin III. Úřední věstník EU L 180/31, 2013 [cit. 2017-12-18]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32013R0604>>

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce jako celek, byla zaměřena především na specifika problematiky výskytu neregulérních dokladů. Z obsahu práce je možné usuzovat na to, že vytyčených cílů bylo dosaženo a bylo užito k tomu uvedených metod.

Padělatelská činnost je provozována od dob, kdy lidstvo a její společenské zřízení začalo vydávat dokumenty prokazující identitu člověka, jeho oprávněné nároky nebo povinnosti. Odedávna docházelo také k padělání čehokoliv, co mohlo padělateli přinést nějaký prospěch, ať už finančního, nebo jiného charakteru. To se týkalo také různých listin a dokumentů, zpočátku psaných a později tištěných, a obzvlášť velký prostor se pro padělatele otevřel po zavedení tištěných papírových platidel.

Proto byly vymyšleny a vyvíjeny různé metody a způsoby, jak padělatelům v jejich činnosti zabránit, nebo jim ji alespoň co nejvíce znesnadnit. Souběžně s tím, jak jsou zdokonalovány tiskové techniky a zaváděny různé ochranné prvky aplikované na dokumentech a ceninách, dochází také ke zdokonalování práce padělatelů.

Zneužívání neregulérních dokladů není jen záležitostí jednoho konkrétního státu, ale stalo se celosvětovým fenoménem zasahujícím do mnoha sektorů bezpečnosti států. Zneužívání neregulérních dokladů je vzhledem k současné politické a migrační situaci v globálním měřítku značným bezpečnostní hrozbou a velkým rizikem.

V rámci Evropské unie jsou vyvíjeny tlaky na zlepšení výměny informací o padělaných osobních dokladech, které by měly přispět k omezení jejich padělání, a tím účinně přispívat k omezení trestné činnosti a obchodu s lidmi.

Problém podvodů s cestovními doklady a doklady prokazující totožnost konkrétních osob nabyl na významu především v souvislosti s teroristickými útoky v Evropě a s Evropskou migrační krizí. Podvody s doklady umožnily fungování terorismu a organizovaného zločinu. Povaha podvodů s osobními doklady se rychle vyvíjí. Zločinecké organizace zapojené do pozměňování a padělání cestovních dokladů neustále vyvíjejí nové formy falšování, jako je manipulace s kontrolními zařízeními, techniky obcházení biometrických kontrol a rovněž nové způsoby práce se samotnými doklady.

Zavádění vyspělejších bezpečnostních prvků, výrobních postupů a systémů kontroly dokladů velice znesnadňuje pozměňování nebo padělání dokladů. Padělatelé se proto ve stále větší míře z „tradičního“ podvodu, který se zaměřuje na změnu

personalizace dat nebo na výrobu zcela padělaného dokladu, realizují také podvody, se záměnou podob osob, kdy se využívají podobného vzhledu osob.

Na území České republiky jsou v současné době padělány, pozměňovány nebo jinak zneužívány téměř všechny druhy dokladů či veřejných listin. Nejčastěji se jedná o cestovní pasy, občanské průkazy, řidičské průkazy, povolení k pobytu či víza.

Jen za rok 2017 bylo odhaleno na vnější schengenské hranici a ve vnitrozemí České republiky více než **1 550** neregulérních veřejných listin, dokladů a cenin.

Pokud jde o stát původu padělaných dokladů, nejčastěji byly odhaleny neregulérní doklady Rumunska, České republiky, Litvy, Španělska a Bulharska (viz Příloha I).

Předměty zneužití dokladů byly nejčastěji neregulérní průkazy totožnosti občana, cestovní pasy, povolení k pobytu a víza. Následují doklady k vozidlům, rejstříky trestů, zdravotní pojištění, rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti a lékařské zprávy a posudky (viz Příloha II).

V případě státní příslušnosti osob byly neregulérní doklady odhaleny převážně u státních příslušníků Ukrajiny, České republiky, Moldavska a Uzbekistánu (viz Příloha III).

Z hlediska způsobu napadení dokladů bylo ve sledovaném období jednoznačně trendem padělání a pozměňování dokladů, tj. padělek ID strany, nová personalizace ID strany a výměna fotografie. Nejvíce zneužitým typem dokladu byl padělaný průkaz totožnosti občana Rumunska (viz Příloha IV).

Závěrem lze konstatovat, že v současné době problém podvodů s doklady nabývá zcela jistě stále více na významu nejen na území České republiky, ale i v rámci celé Evropské unie. Povaha podvodů s doklady má dynamický vývoj.

Klíčový význam v problematice dokladů hraje mimo již uvedené kvalitativně zvyšující se zabezpečení dokladů proti padělání či pozměnění i zavádění dokonalejších systémů kontroly a průběžná odborná školení pracovníků státní správy a samosprávy v oblasti dokladů, stejně jako dostupnost a efektivní využívání speciální techniky na kontrolu dokladů a v neposlední řadě pak vzájemná spolupráce všech zainteresovaných orgánů jak na národní, tak i mezinárodní úrovni.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BANN, D. *Polygrafická příručka*. Bratislava : Slovart, 2008. 224 s. ISBN 978-80-8085-590-1.
2. JEMELKA, Luboš. *Správní řád: komentář*. Praha : C.H. Beck, Beckova edice komentované zákony, 2013. 848 s. ISBN 978-80-7400-484-1
3. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha : C.H. Beck, 2004. 583 s. ISBN 80-7179-878-9.
4. LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník: komentář*. Praha : C.H. Beck, Beckova edice komentované zákony, 2014. 2004 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
5. PROTIVINSKÝ, M. KLVAŇA K., *Základy kriminalistiky*. Praha : Armex, 2007. 160 s. ISBN 978-80-86795-50-8.
6. RAK, R., MATYÁŠ V., ŘÍHA, Z., A KOL. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha, 2008. 664 s. ISBN 978-80-247-2365-5.
7. STRAUS, J., SUCHÁNEK, J., FÜRBAACH, M. *Kriminalistická neidentifikační zkoumání*, Praha : Policejní akademie České republiky, 2008. 74 s. ISBN 978-80-7251-291-1.
8. STRAUS, J. *Kriminalistická technika*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. 446 s. ISBN 978-80-7380-409-1.
9. ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. Praha : C.H. Beck, Velké komentáře, 2012. 3632 s. ISBN 978-80-7400-428-5
10. ŠČUREK, R. *Biometrické metody identifikace osob v bezpečnostní praxi*. Ostrava : studijní materiál VŠB TU, Fakulta bezpečnostního inženýrství, 2008. 58 s.
11. VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha : C.H. Beck, Beckovy texty zákonů s komentářem, 2009. 448 s. ISBN 978-80-7400-142-0.

Elektronické zdroje

1. *Biometrické metody autentizace* [online]. Praha: CIO Business World, 2017 [cit. 2017-12-26]. Dostupné z WWW:<<http://businessworld.cz/analyzy/biometricke-metody-autentizace-soucasnost-a-perspektiva-1-3-13570>>

2. *eGate – rychlejší odbavování na letišti* [online]. Praha: Policie ČR, 2017 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/egate-rychlejsi-odbavovani-na-letisti.aspx>>
3. *Elektronické pasy* [online]. Brno: Zpravodaj ÚVT MU, 2011 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://webserver.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/534.html#lit3>>
4. *Eurodac (European dactiloscopie)* [online]. Evropská unie: Systém pro srovnání otisků prstů žadatelů o azyl a některých kategorií ilegálních přistěhovalců, 2010 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:l33081>>
5. *Machine readable travel documents* [online]. Kanada: ICAO, 2015 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z WWW: <https://www.icao.int/publications/Documents/9303_p9_cons_en.pdf>
6. *Ochranné prvky* [online]. Praha: Státní tiskárna cenin, 2017 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <<https://www.stc.cz/p-40-ochranne-prvky.html?p=40>>
7. *PRADO* [online]. Council of the european union, 2017 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <www.consilium.europa.eu/prado>
8. *Prado Glossary* [online]. Rada Evropské unie: Veřejný rejstřík pravých dokladů totožnosti a cestovních dokladů, 2017 [cit. 2017-01-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/prado/cs/prado-glossary/prado-glossary.pdf>>
9. *Zpráva Komise o pokroku dosaženém v oblasti boje proti obchodování s lidmi* [online]. Evropská unie, 2016 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/CS/1-2016-267-CS-F1-1.PDF>>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO, Zákon č. 500 ze dne 24. září 2004 správní řád, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 174, s. 9782-9827. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=500/2004%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>
2. ČESKO, Zákon č. 40 ze dne 09. února 2009 trestní zákoník, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 354-461. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka->

zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zako
na_smlouvy>

3. ČESKO, Zákon č. 326 ze dne 23. prosince 1999 o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 106, s. 7406-7447. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=326/1999%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>
4. ČESKO, Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012 občanský zákoník, ve znění pozdějších novel a předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 33, s. 1026-1365. Dostupné z WWW: < http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=89/2012%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zako na_smlouvy>

SEZNAM OBRÁZKŮ

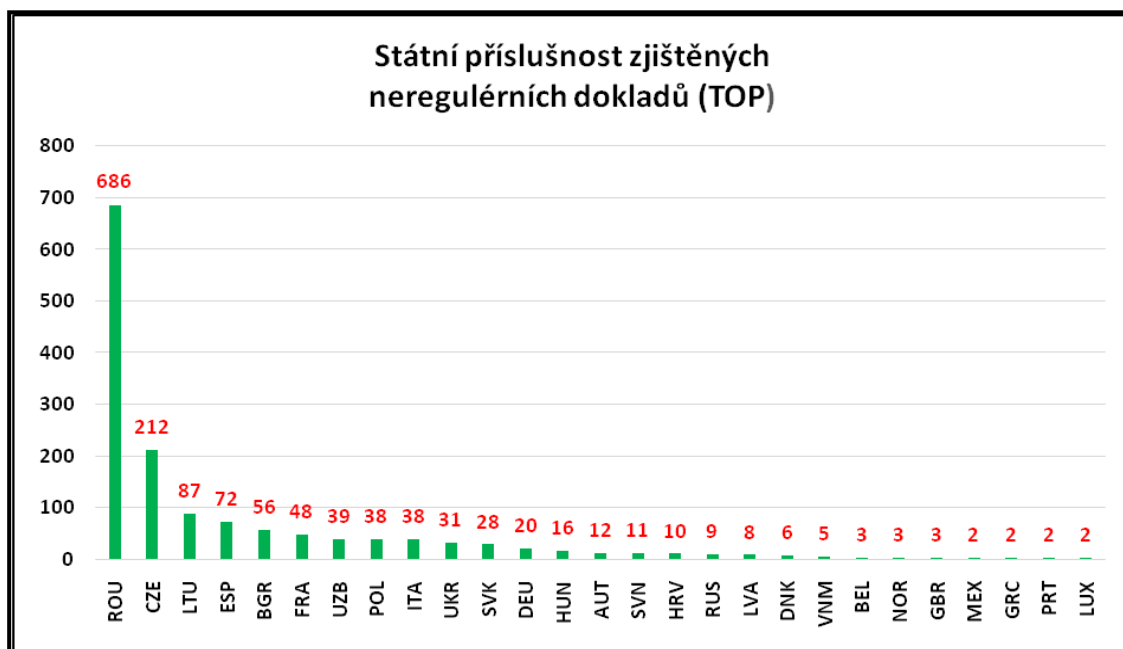
Obrázek 1 - schéma falšování dokladů a totožnosti přijatá sítí EVROPSKÉ UNIE pro analýzu rizik spojených s falšováním dokladů	21
Obrázek 2 – ukázka použití multitónového vodoznaku	43
Obrázek 3 – ukázka fluorescentních melírovacích vláken.....	44
Obrázek 4 – ukázka použití metalického pásku	44
Obrázek 5 - ukázka fólie s holografickým motivem	45
Obrázek 6 - ukázka ofsetového tisku	46
Obrázek 7 – ukázka liniového hlubotisku	47
Obrázek 8 – ukázka provedení knihtisku	47
Obrázek 9 – ukázka irisového přechodu barev	48
Obrázek 10 – ukázka použití opticky proměnlivé barvy (OVI).....	48
Obrázek 11 – ukázka UV jištění	49
Obrázek 12 – ukázka reliéfní ražby	49
Obrázek 13 – ukázka použití sklopného efektu	50
Obrázek 14 – ukázka průhledové značky využívaná u bankovek a dokladů.....	50
Obrázek 15 – ukázka mikrotisku.....	51
Obrázek 16 – ukázka gilošových vzorů	52
Obrázek 17 – ukázka holografické ochranné známky na padesáti eurové bankovce	53
Obrázek 18 – ukázka kinegramu®.....	53
Obrázek 19 – ukázka kontaktního mikročipu u průkazu totožnosti Portugalska.....	56
Obrázek 20 – základní kritéria hodnocení biometrických technologií	63

PŘÍLOHY

- I. Graf 1 - státní příslušnost neregulérních dokladů za rok 2017
- II. Graf 2 - nejčastější předměty padělání za rok 2017
- III. Graf 3 - státní příslušnost osob předkládajících neregulérní doklad za rok 2017
- IV. Graf 4 - způsob napadení neregulérních dokladů za rok 2017

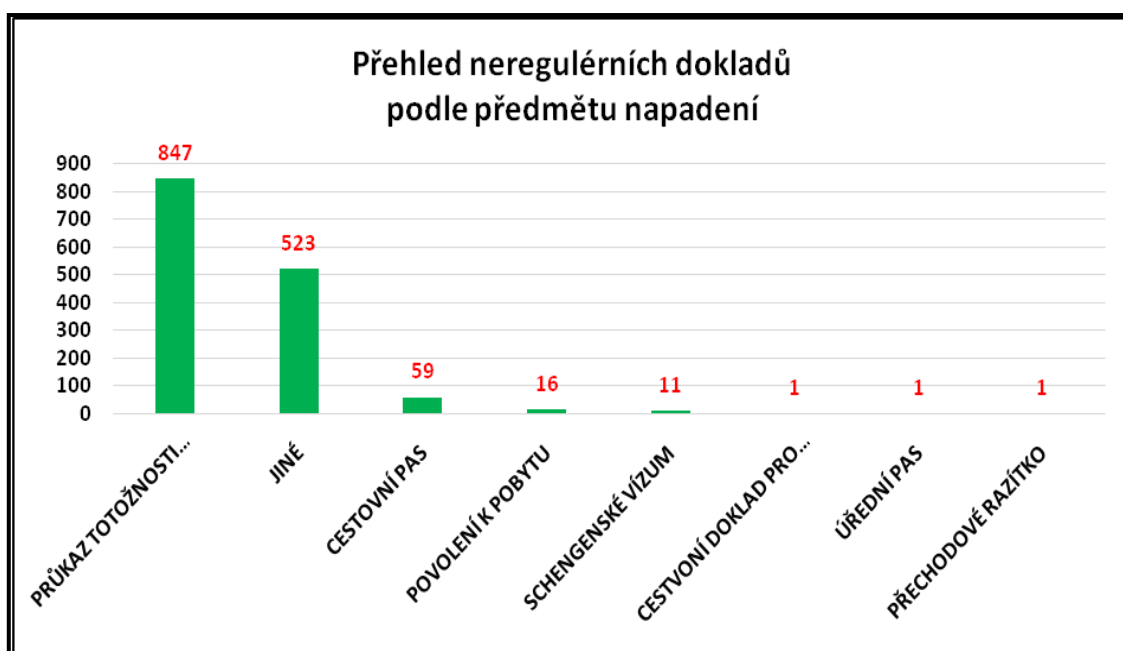
PŘÍLOHA I

Graf 1 - státní příslušnost neregulérních dokladů za rok 2017⁷¹

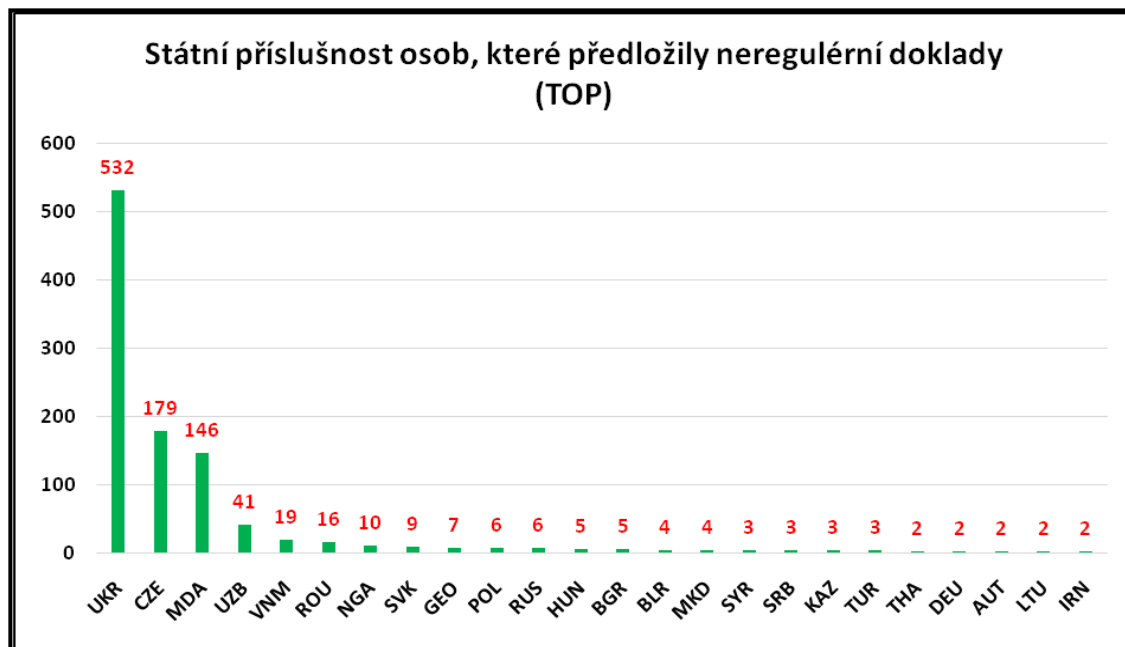
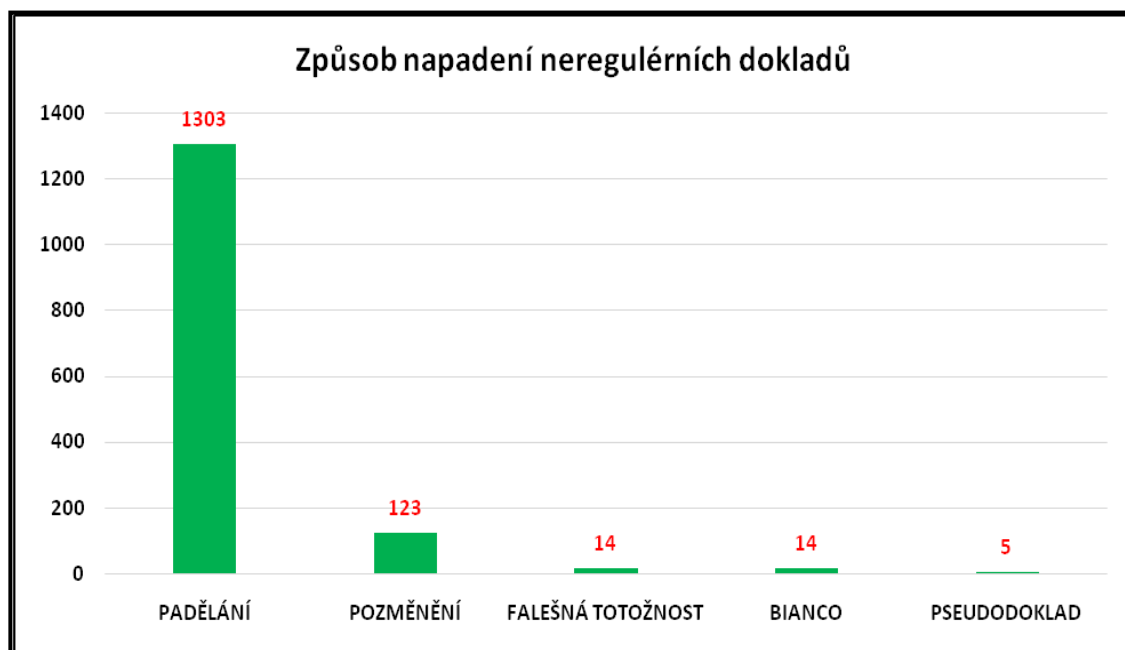
PŘÍLOHA II

Graf 2 - nejčastější předměty padělení za rok 2017⁷²

⁷¹ Zdroj: archiv autora, 2018

⁷² Zdroj: archiv autora, 2018

Graf 3 - státní příslušnost osob předkládajících neregulérní doklad za rok 2017⁷³Graf 4 - způsob napadení neregulérních dokladů za rok 2017⁷⁴⁷³ Zdroj: archiv autora, 2018⁷⁴ Zdroj: archiv autora, 2018